

REALIZACIJA PLANA DOKAJ USPEŠNA, TODA...

Plačila zamujajo

Kakšna bo polletna bilanca trenutno še ne vemo, ker še niso zbrani podatki o prilivih in stroških, vendar poznamo že osnovne podatke, ki približno nakazujejo poslovanje v tem času.

Poslovanje v prvem polletju je bilo razburkano, bilo je polno sprememb in negotovosti, tako zaradi splošnega jugoslovanskega gospodarskega prostora, kot zaradi nove reorganizacije, ki je začasno precej spremenila normalni tok poslovnega življenja, kar se vsekakor pozna na realizaciji proizvodnje.

Poleg organizacijskih prijemov, ki naj bi izboljšali in medsebojno uskladili delo med posameznimi programi in znotraj njih, je bila in bo prvenstvena naloga povečanja finančne realizacije in čimbolj racionalno poslovanje. Povečanju nelikvidnosti iz lanskega leta tudi vsesplošno varčevanje, zniževanje zaposlenosti in dosti uspešna realizacija niso mogle do živega. Zaradi nelikvidnosti imamo velike težave pri nabavi materiala, kar ovira uspešnejšo finalizacijo, zaradi pomanjkanja likvidnih sredstev pa smo tudi brez sredstev za investicije, stanovanjsko gradnjo in ostale potrebe delavcev iz skupne porabe.

Kljub povečanju proizvodnje smo zaradi različnih pogojev, kot so zaprti akreditivi, neplačevanje domačih kupcev, začasno iztržili precej manj denarja, kot bi ga morali prejeti za gotove proizvode. Vsekakor bodo posamezne službe imele veliko dela, da preskrbijo finančna sredstva in za naslednja leta dovolj naročil, posebno izvoznih — najbolj iz dežel konvertibilnega področja.

Pri pregledu rezultatov količinskega izpolnjevanja plana za prvo polletje ugotavljamo, da smo skupno naredili skoraj 49 % letnega plana, kar je po dolgoletnih izkušnjah vsekakor zelo dober rezultat. Običajno so bili predvsem zadnji meseci tisti, ki so potegnili realizacijo letnega plana.

Količinski plan smo izpolnili v programu preoblikovalnih strojev 57 %, pri blagovni proizvodnji ulitkov 54 %, viličarjev 51 %, industrijske opreme 47 %, črpalke 39 % in pri hidroenergetski opremi 33 %. S temi rezultati primerjam podatke o plačani realizaciji, ki naj bi bili podobni ali vsaj kolikor toliko podobni. Vendar pri tem opažamo, da so rezultati drugačni in se znatno razlikujejo od količinskih.

Skupno smo fakturirali 31 % plana, kar je 1 % nižje kot v lanskem istočasnem obdobju. Po programih so bili rezultati naslednji: Proizvodno tehnični servis 39 % letnega plana, industrijska oprema 38 %, hidroenergetska oprema 34 %, viličarji

33 %, ulitki 32 %, črpalke 27 % in preoblikovalna oprema 22 %.

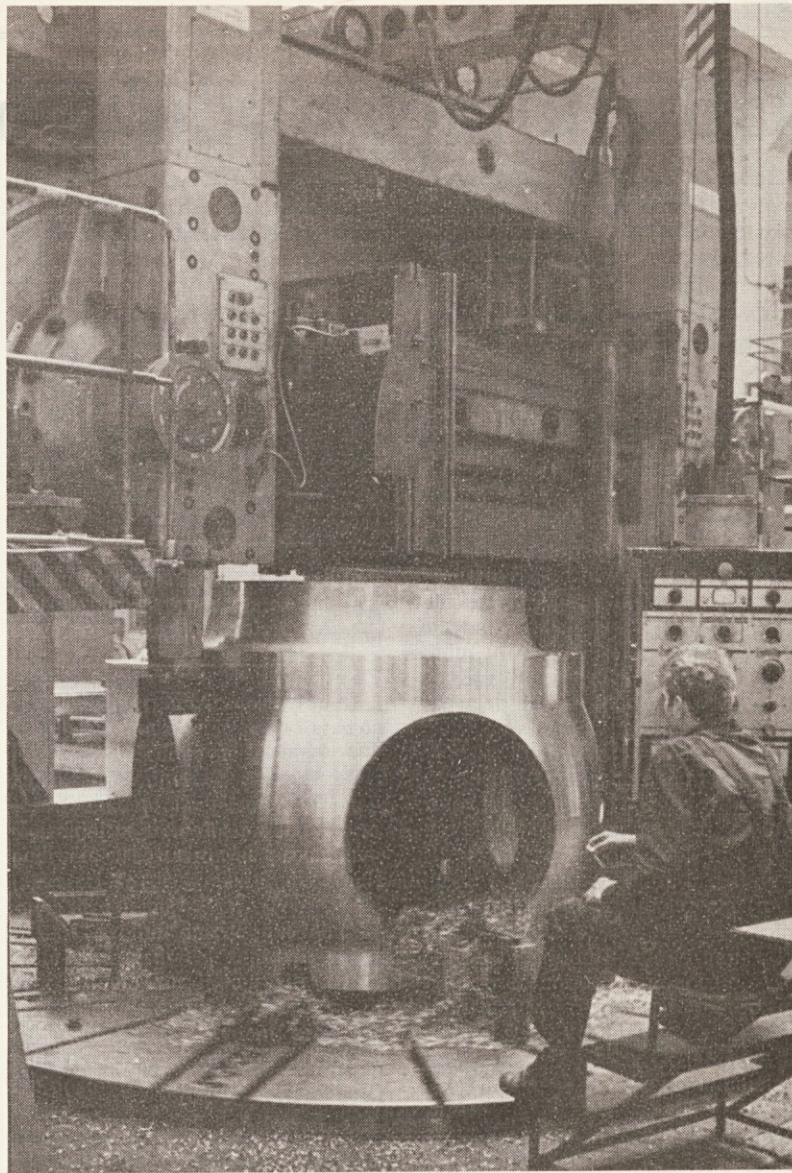
Ravno pri fakturirani realizaciji so nastopile težave omenjene v uvodu, in je zato tudi nižja od količinske.

Pripomniti moramo, da imamo v tem času za 16 milijonov dolarjev neplačanih izgotovljenih naročil, poleg tega pa pričakujemo še 5 milijonov dolarjev avansov. Ko bomo ta sredstva prejeli, bo naš polletni finančni rezultat znatno izboljššan.

Izvozno smo bili uspešnejši na konvertibilnem področju in smo fakturirali blizu 6 milijonov dolarjev, na klirinškem trgu pa nekaj nad 10 milijonov dolarjev. Vendar pa imamo na tem trgu tudi letni plan za 100 % višji od konvertibilnega. Vsekakor računamo da bo drugo polletje tudi na izvoznem področju še uspešnejše kot v prvem.

Pri obravnavi rezultatov poslovanja nikakor ne moremo mimo tretjega, najvažnejšega faktorja plana, to je števila zaposlenih. Zniževanje števila kadrov se je pričelo že v letu 1988, ko smo ob koncu leta imeli 4.262 zaposlenih namesto 4.383 v začetku leta, sedaj nas pa je skupno še 4.146 kar pomeni 3 % znižanje ob polletju.

Iz vseh teh podatkov bi lahko s kazalci uspešnosti poslovanja ugotovili, da so rezultati na zaposlenega vsekakor boljši kot v preteklih letih, ko smo z nižjim številom zaposlenih

Struženje glave za prvega od dveh Kaplanovih gonilnikov, ki bosta gnala HE Fala. Premer gonilnika bo 5,2 metra, njegova skupna teža pa več kot 22 ton. Rok odpreme je predviden v drugi polovici avgusta, če nam bodo s Češke pravočasno nabavili gred. (Foto: E. L.)

naredili približno prav toliko kot v prejšnjih letih s precej višjim številom delavcev.

Dokončni rezultati polletja bodo znani po izdelavi bilance in upamo,

da bo pozitivna, kar bo nadaljnja spodbuda za še boljše in uspešnejše delo v drugem polletju.

H. Bratkovič

Pomen neposrednega obveščanja

V junijski številki našega časopisa smo lahko prebrali kar pet člankov, ki obravnavajo pomen in vlogo obveščanja delavcev v podjetju v času izvajanja gospodarske reforme. K tem prispevkom sta dodani tudi dve domiselni karikaturi, ki veliko povesta o tem kakšen odnos imajo nekateri naši odgovorni delavci do obveščanja in obveščenosti delavcev.

V vseh objavljenih prispevkih je poudarjeno da bomo morali tudi v našem podjetju v bližnji prihodnosti za ustrezno obveščanje marsikaj dopolniti in posodobiti. To pomeni, da gospodarska reforma sama narekuje spremembo sistema, kakor tudi vsebino informacij. V ospredje stopa dejstvo, da se nihče v podjetju ne počuti dobro, če nima zadosti pravočasnih in ustreznih informacij za delo in motivacijo, za poslovno in samoupravno odločanje pa tudi za politično delo. Brez ustreznih informacij izgublja samostojnost in se zato ravna po drugih neformalnih in izmišljenih informacijah, ki običajno naredijo več škode kot koristi. Realnost v kateri živimo in delamo je pač taka, da doživljamo hitre spremembe in zahteve, ki se nam ob slabi obveščenosti tudi hitro izmikajo. Zavedati se moramo, da so ustrezne, pravočasne, objektivne in razumljive informacije osnova, ne le za delo pač pa tudi za osebni, skupinski in kolektivni uspeh. To po eni strani bogati naše znanje, po drugi pa ustvarja pogoje za delo in odločanje.

V Litostroju že od leta 1987, ko smo sprejemali in uresničevali sanacijski program, govorimo o tem, da moramo organizirati ustrezen poslovno informacijski sistem, ki bo dajal potrebne informacije celotni poslovodni strukturi, strokovnim službam, organom upravljanja in preko sredstev obveščanja tudi vsem delavcem v podjetju. Kot vemo je to še vedno projekt, čas pa teče in vir najpomembnejših informacij ostaja zaprt oziroma je na voljo le peščici ljudi. Razumljivo je, da vse informacije niso za vsakogar in da je nujna selekcija po načelu: vsakomur tisto, kar neobhodno potrebuje za opravljanje svojih osebnih nalog, za vodenje procesov, za odločanje v organih upravljanja, za splošno obveščenost, za socialno varnost itd.

Koliko te informacije v sedanjem sistemu prenašamo na vse strukture v podjetju, je danes odvisno le od redkih pisnih poročil in ustnih razlag na različnih sestankih in sejah in koliko vse strukture v podjetju (vsaka svoj del) te informacije razumejo, sprejemajo in se po njih ravna. Prav gotovo pa je pri nas najslabši člen obveščanje in komuniciranje v neposrednem odnosu nadrejenih do neposrednih izvrševalcev del in nalog. To potrjujejo negotovanja delavcev, številna vprašanja, ki jih postavljajo na različnih nivojih in vse več neformalnih in namišljenih informacij, ki jim ljudje raje verjamejo kot pa zapisnikom iz sej in sestankov, časopisu, Internim informacijam ter drugim gradivom in obvestilom. Samo ustrezno, neposredno obveščanje vodstvenih in vodilnih delavcev v ožjih skupinah, oddelkih, timih in podobno, kjer lahko delavci neposredno reagirajo, sodelujejo ter predlagajo rešitve za boljše izpolnjevanje nalog, lahko prepreči tako stanje.

K. G.

»VODA '89« Mednarodni sejem vodnega gospodarstva

Na sejmu, ki je bil v Novem Sadu od 20. do 23. junija, smo sodelovali tudi mi. Razstavljali smo nekaj črpalk iz našega proizvodnega programa, vodni filter in propagandne panoje celotnega proizvodnega programa Litostroja.

V sredo 21. 6. 1989, smo v poslovnem centru sejma imeli dan Litostroja. Srečanja se je udeležilo preko 30 predstavnikov različnih podjetij s področja vodnega gospodarstva (vodovodi, namakanje, pridelava hrane...). Udeležencem smo predstavili novo organiziranost Litostroja in našo novo poslovno strategijo. Bistvo novega pristopa je v zadovoljitvi zahtev strank — naših sedanjih in potencialnih kupcev. Želimo namreč opozoriti kupce, da jim želimo ustreči. V sproščenem razgovoru smo prišli do naslednjih ugotovitev:

— nova organiziranost programa črpalk omogoča večjo prilagodljivost in skrajšane dobavne roke ob nezmanjšani kakovosti;

— veliko premalo smo prisotni v Vojvodini in premalo smo naredili na področju predstavitev in propagande (nekateri so celo menili, da črpalke sploh ne delamo več?!);

— s svojim dosedanjim obnašanjem smo si precej zapravili ugled, vendar bomo morali popraviti ta vtis.

Veliko poslovnih partnerjev nas je obiskalo na razstavnem prostoru, kjer smo se dogovorili o konkretizaciji poslova. Tako npr. smo podpisali

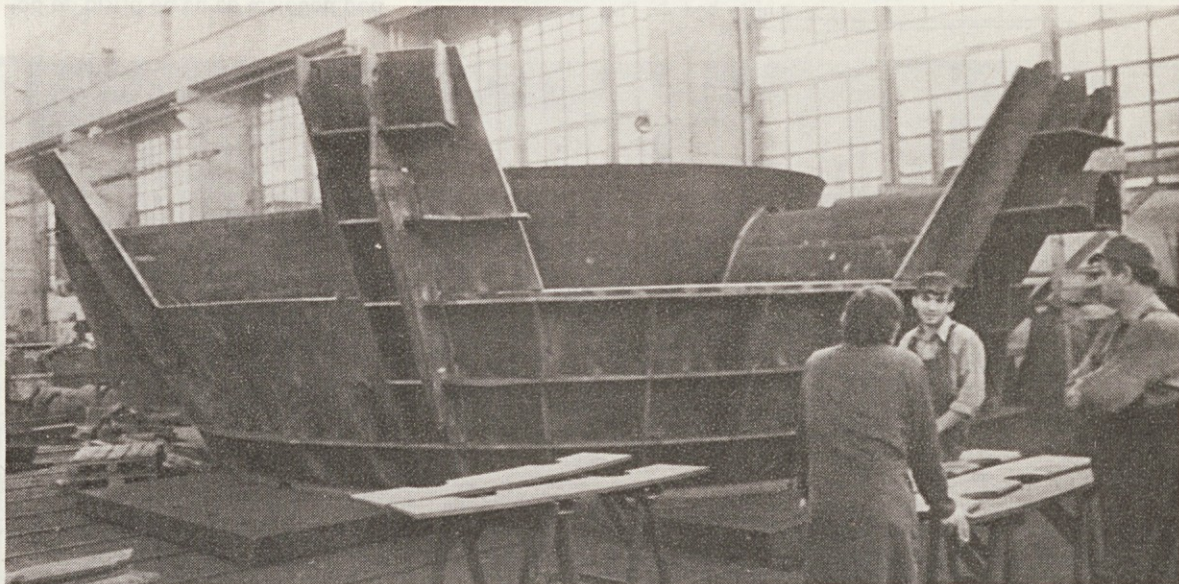
pogodbo o dobavi črpalk z Naftagasom Novi Sad in Železarno Smederevo; PIK Apatin in Vodovod Novi Sad pa sta najavila prihod v Ljubljano.

Od tujih delegacij so nas obiskali predstavniki iz Madžarske (Ganz), Toga, Amana in Nigerije.

Svoje bivanje v Novem Sadu smo izkoristili tudi za reklamo. Tako smo imeli enourni razgovor za Radio Novi Sad. Posebna izdaja sejem-skega biltena je posvečena Litostroju, še posebej programu črpalk. Ta bilten prejmejo vsi udeleženci (tudi tuji razstavljalci).

Rad bi poudaril, da so nam taki sejni potrebni, ker omogočajo širšo predstavitev, odločnejši pristop in tesnejši stik s kupci.

Pavao Hajdinjak

Tretja izvedba predvodilnika za HE Vrhovo med nameščanjem zunanjega konusa. Vse tri zahtevne konstrukcije, od katerih vsaka tehta 105 ton, smo brez napak izdelali v slabem letu dni, s čimer smo zaključili izdelavo težjih zvarjencev za to naročilo (Foto: t. š.)

Ob zaključku pouka na »SŠTS«

Pred letom dni ob tem času, ko sem s svojimi sodelavci načrtoval delo za šolsko leto 1988/89, še na misel ni prišlo nikomur, da se bo šolsko leto končalo bistveno drugače, kot smo ga načrtovali.

Ob zaključku šolskega leta je potrebno izdelati analizo učinkovitosti dela. Prav je, da pogledamo, kako smo bili učinkoviti, tako skupina učiteljev teoretičnega pouka, ki je imela odločilen vpliv na dogodke v šoli, kakor tudi ostali, predvsem pa vodstvo šole, ki ga je skupina praktično odstavila.

O dogodkih v šoli so časopisi veliko pisali, naš časopis je objavil nekaj sestavkov, bilo pa je tudi direktno poročanje po radiu. Pri tem moram poudariti, da me do sedaj ni nihče vprašal za moje mnenje. Res je, da sem na sestankih in zborih delavcev poročal in odgovarjal na vprašanja, vendar moji odgovori skupini učiteljev niso bili všeč. Vztrajno so ponavljali, da so na šoli samoupravni akti, ki so nesamoupravni, pravilniki, ki so nepravilni, in da podpisujemo sporazume, ki povzročajo nesporazume. Tako so svoje zamisli, polresnice, vmes pa tudi laži sami širili preko javnih občil.

Verjetno se bo kdo vprašal, zakaj se nisem oglasil že prej. Menil sem, da je bilo že dovolj pranja umazane perila pred javnostjo, saj gre za vzgojno ustanovo. Na žalost ni tako. Še veliko je treba očistiti. Prepričan sem bil, da bo skupina prenehala s svojim početjem in svojo energijo vložila v strpno in konstruktivno reševanje svojih zahtev. Po drugi strani pa so me dogodki ob zadnji prekinitvi pouka na slovenskih šolah pripeljali do razmišljanja, da je le potrebno nekaj reči, predvsem pa dobiti odgovore, kdo je kriv za dogodke in dogajanje na šoli. Postavlja se tudi vprašanje, zakaj sem tako rekoč moral odstopiti z mesta ravnatelja. Sedaj so zbrana tudi vsa poročila in ocene o »nepravilnostih«, ki jih je skupina učiteljev teorije razglašala v javnosti.

Tako, kot je bilo vroče po šolah v Sloveniji ob zadnjih prekinitvah dela zaradi neprimernega nagrajevanja prosvetnih delavcev i težkega materialnega položaja šol, je bilo na naši šoli že novembra 1988. Kljub pojasnjevanju in dopovedovanju, da je potrebno reševati financiranje šolstva in s tem pravično nagrajevanje učiteljevega dela tudi na naši šoli, sistemsko in načrtno, so se vsi razgovori z učitelji teorije končali z obtoževanjem vodstva šole. Samozvani stavkovni odbor si je pri tem izmišljal vse mogoče zahteve, glavna pa je bila zahteva po takojšnji spremembi oziroma novem pravilniku o delitvi osebnih dohodkov. Za izvedbo reorganizacije šole in ureditev aktov je skupina učiteljev postavila vodstvu šole rok: mesec dni.

Sicer pa si oglejmo sklepe učiteljev teorije, kot so jih zapisali 17. 11. 1988 in so bili osnova za vse nadaljnje njihove aktivnosti. Na nekaj sestankih je vodstvo šole poskušalo odgovoriti na postavljene zahteve, svoja stališča pa je tudi zapisalo. Če še enkrat analiziramo točke zapisnika, lahko ugotovimo:

1. Trditev, da so bili učitelji teorije na šoli pri izplačilih OD, oziroma pri časovnem vrednotenju del in nalog dalj časa zapostavljeni, degradirani, ne drži. Za vse delavce na šoli je veljaven pravilnik o delitvi OD, ki so ga delavci sprejeli z referendumom leta 1985 in smo ga dosledno upoštevali. Strinjam pa se z razmišljanjem učiteljev, da njihovo delo v primerjavi s podobnimi deli v gospodarstvu ni primerno vrednoteno, kar pa velja za vse šole. Sam sem bil že leta 1987 pobudnik na Skupnosti tehničnih šol Slovenije, da je potrebno takoj izenačiti nagrajevanje v prosveti z gospodarstvom.

2. »Število potrebnih režijskih kadrov, še zlasti vodilnih in vodstvenih, je umetno naraščalo brez realnih osnov.« To trditev navajajo učitelji, ne velja pa za obdobje mojega ravnanja od 1. 2. 1987 naprej. Sprejel sem zatečeno stanje! V mojem obdobju je bila sprejeta samo delavka v računovodstvu, ki zamenjuje vodjo, saj je le-ta na porodniškem dopustu.

3. »Metodologija ugotavljanja zahtevnosti del in nalog oziroma časovno vrednotenje je neuporabna, večkrat neobjektivno popravljena in prikrojena.« Strinjam se z učitelji, da je to področje potrebno dopolnjevati, kar so ugotovile tudi druge šole. Da pa je bila metodologija uporabna, je dokaz sprejeti dosedanja pravilnik. Vse dopolnitve pravilnika v tem času je na strokovni predlog kolegija obravnavala komisija za delovna razmerja oziroma svet šole.

4. Da je na šoli okrog 30 % režijskega kadra preveč, lahko trdi samo delavec, ki šole ne pozna. Če tako poenostavimo šolsko delo, potem so na šoli potrebni samo učitelji in učenci, kar pa še zdaleč ni res.

5. »Učitelji teoretičnega pouka smo bili do sedaj večkrat izigrani, lažno informirani oziroma dezinformirani s strani vodilnih in vodstvenih kadrov.« Te trditve učiteljev so verjetno najbolj sporne. Veliko bi eni kot drugi lahko o tem govorili. Sedaj po izdelanih analizah in vseh poročilih lahko ocenimo, kaj je kdo hotel s to točko doseči. Zašel bi v podrobnosti, če bi navajal vse. Eno je gotovo: učitelji ne verjamejo več obljubam in tolažbam, ki so se res predolgo ponavljale v zvezi z nagrajevanjem. Pri tem mislim na vsa zakonska omejevanja izplačil v letu 1987 in 1988, kakor tudi na obljubo, da se bodo OD izenačili z gospodarstvom.

6. Redno mesečno ugotavljanje in preverjanje rentabilnosti doma učencev in delavnic je gotovo potrebno. To smo tudi delali. Pri tem pa je potrebno imeti v vidu šolo kot celoto, še posebno, če gre za vprašanje upravičenosti potrebe po teh objektih, o čemer učitelji teorije dvomijo.

7. »Vodstvo šole mora pripraviti optimalni koncept makro, mezo in mikro organizacije s perspektivnim razvojem itd.« Ta zahteva učiteljev je povezana s prejšnjimi točkami. Veliko je bilo o tem povedanega na sestankih. Dokaz, da stvar le ni tako enostavna, kot si je pisec te točke zamišljal je dejstvo, da je bila organizacijska zgradba šole sprejeta šele junija. Ne prinaša bistvenih sprememb, če pa bo tudi obstala, je še vprašanje. Kako je rasla in se razvijala naša šola, Litostrojčani vemo. Ni nam vseeno, kaj bo z njo v bodoče. Prav zato se nismo stri-

njali, da vse to, kar smo gradili 41 let, sedaj obrnemo na glavo.

8. Zahteva, da je potrebno v novem pravilniku postaviti učitelja teorije na tretje mesto po izplačnem OD, je zelo splošno postavljena, saj pri tem, kot sem že večkrat pojasnil, ne bo dovolj samo naziv, ampak predvsem delo, ki ga posameznik opravlja.

9. »Učitelji teoretičnega pouka želijo imeti redno strokovno utemeljene, resnične podatke in informacije o poslovanju, kjer mora biti razvidna objektivna potreba po stabilnem poslovanju, čim boljši organizaciji dela, želja in potreba po rentabilnih, ekonomsko utemeljenih, še zlasti pa po solventnih rešitvah.« Iz razprav na sestankih ugotavljam, da je navedene želje zapisal tov. Trdan. K temu dodam lahko samo to, da si navedeno želi sleherni delavec, posebno pa še ravnatelj šole. Vendar pa, če bo Izobraževalna skupnost Slovenije konec decembra sprejela finančni plan za tekoče leto, kot je bil primer lani, si težko predstavljam ravnatelja, ki bo lahko podal dolgoročnojšo informacijo o stabilnem poslovanju in za solventnih rešitvah.

10. »Želimo vzpostaviti tak sistem organizacije dela, razvoja in napredovanja kadrov, ki bo temeljil na realnem znanju, sposobnostih, delovnih rezultatih in stalnem izobraževanju ter stimulativnem delovnem vzdušju.« To so bile tudi moje želje.

Tem točkam je sledil enomesečni rok za ureditev zahtev in pa grožnje, kolikor zahtevam ne bo ugodeno. Vse grožnje pa so učitelji, kljub urejanju razmer, tudi izvedli. Ob tem pa bi rad zastavil nekaj vprašanj.

Glede na to, da sem odstopil 14. februarja 1989, sem pričakoval, da bo po mojem odhodu urejanje zahtev učiteljev potekalo hitreje.

Vendar je bila organizacijska zgradba šole z opisi del in nalog na novo sprejeta šele 1. junija, same spremembe pravilnika o delitvi OD pa so še vedno v pripravi. Kaj torej pomeni trditev učiteljev, da vodstvo šole ni pokazalo razumevanja za skupno premagovanje problemov? To, kar je do sedaj storjeno na področju samoupravnega urejanja odnosov na šoli, je bilo praktično urejeno v lanskem letu.

Prekinitve dela po šolah v Sloveniji so imele in še imajo povsem drugo vsebino, kot pa jo je imela prekinitve na šoli v decembru in 15. 2. 1989. Na to sem opozoril že ob prvi prekinitvi.

Če samo pogledamo utemeljitev protestnega zbora učiteljev teorije, ki je bil 13. 2. 1989, vidimo v šestih točkah nanizanih vrsto laži, podtkanj in polresnic, s katerimi je stavkovni odbor zavedel ostale učitelje. Če smo v katero od teh točk še podvomili na samem zboru, pa sedaj lahko z argumenti dokažemo, da so navedbe izmišljene. Na tem protestnem zboru predsedujoči Edvard Trdan ni dovolil, da bi njihove trditve kdorkoli komentiral. S tem so bile postavljene zahteve po prekinitvi dela. Tudi sestanek učiteljev z generalnim direktorjem Jožetom Šlandrom 14. 2. 1989 ni pripomogel k umiritvi razmer. Še več; oba sva bila izigrana. Generalni direktor je ponudil vsestransko pomoč šoli, vključno s predlogom o mojem odstopu, seveda pod pogojem da ne bo prišlo do po-

novne prekinitve pouka. Sam sem takoj napisal odstopno izjavo, do prekinitve je naslednji dan vseeno prišlo.

Sklepi učiteljev teorije ob prekinitvi dela so logično podobni točkam protestnega zbora. Iz celotnega zapisa pa lahko povzamemo le-to, da je bila ta stavka nepotrebna. K temu lahko dodam še to, da so učitelji praktičnega pouka ta dan ostali brez dela, saj so učitelji teorije učence že pri vhodu napotili domov, kar je vendar le nasilno dejanje tako za učence kot za učitelje praktičnega pouka.

Stavkovni odbor, predvsem pa tov. Trdan, je stalno ponavljal svoja argumentirana dejstva, resničnost podatkov, predvsem pa vestno, intenzivno delo članov komisije iz vrst učiteljev teorije pri pripravljanju vseh vrst aktivnosti. Ob tem moramo priznati poraz, saj sem bil prepit, in moji odgovori, kakor tudi odgovori ostalih iz vodstva, so naleteli na gluha ušesa. Seveda pa vseh teh »argumentov, resničnih podatkov« ostali učitelji niso preverjali, ampak so jim verjeli. Ponovno se lahko vprašam: če je že bilo vse utemeljeno, zakaj potem še zdaj niso narejeni samoupravni akti. Sprašujem se tudi, kako to, da stavkovnega odbora sedaj ne zanimajo več poročila, ki so prišla na njihovo zahtevo na šolo, od vseh, od katerih so jih zahtevali. Verjetno je najbolj zanimivo zadnje poročilo, saj je ostala že obravnaval svet šole, to je zapisnik SDK SR Slovenije — podružnica Ljubljana o kontroli zaključnega računa za leto 1988. Iz zapisnika lahko ugotovimo, da gre za manjše napake pri knjiženju, revalorizaciji in obračunu amortizacije, kar je bilo v času kontrole popravljeno. Kot ostalo nepravilnost pa je imela kontrola največ pripomb na nepopolno in slabo opravljeno inventuro.

Iz vseh mnenj in poročil, ki so prispela na šolo, ne najdem nič skupnega s sklepi zahteve učiteljev teorije za razrešitev ravnatelja z dne 22. 12. 1988, oziroma podlimi obtožbami, s katerimi sem bil predstavljen javnosti. Če grem po vrsti obtožb, je sedaj jasno:

- kdo je sodeloval pri zavajanju ljudi,
- kdo ni pokazal nikakršne pripravljenosti za reševanje problemov,
- kdo je ignoriral spremljanje pravilnosti samoupravnih aktov in usklajenost le-teh,
- kdo ni znal pripraviti ustrezne delovne klime in kdo je vplival na razdor med zaposlenimi,
- kdo je vplival na učiteljski zbor in konferenco, k temu je potrebno dodati tudi sestanke sveta šole, da je delo potekalo nekonstruktivno, neargumentirano,
- kdo je napadal posameznike,
- kdo je vplival na delo samoupravne delavske kontrole, da ni zmogla opraviti svojega dela.

Poleg tega pa bi iz zapisnikov sestankov in zborov učiteljev lahko navedel še vrsto nizkih udarcev, ki so bili namenjeni vodstvu. Kdo je to napisal in govoril? To je lahko samo učitelj, ki mu je bilo vodstvo šole na poti zaradi opozarjanja na nepravil-

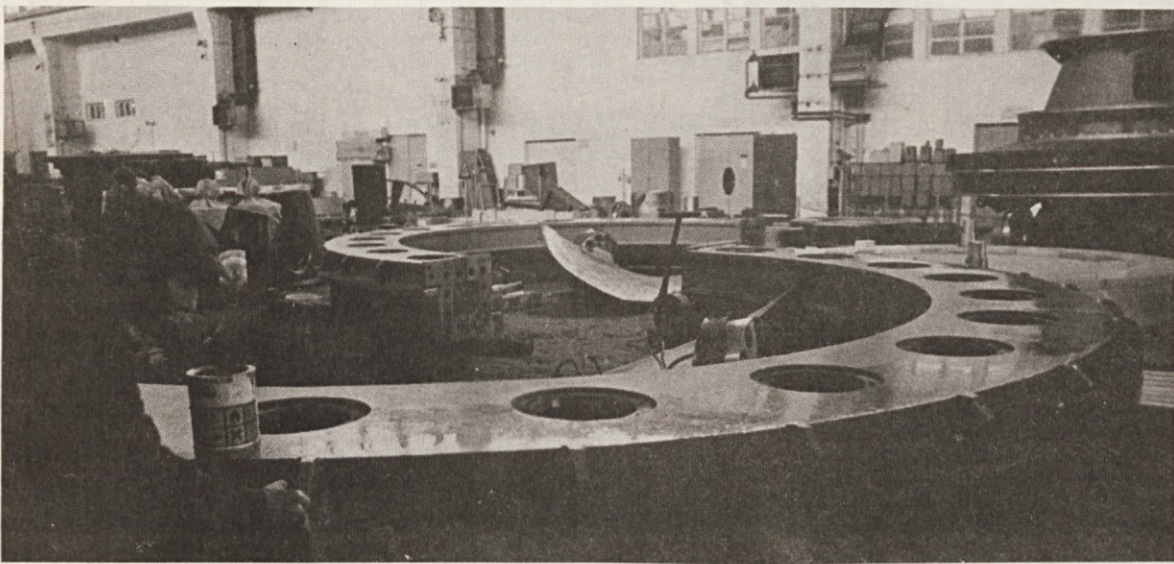
nosti in malomarnosti pri opravljanju svojih obvez, ki se žal pojavljajo tudi pri učiteljih. Tako je na primer razumljivo, da je imel tov. Jovanović glavno besedo na zborih, saj sem mu ob hospitaciji moral povedati, da je bila njegova ura poučevanja zgubljane časa. Poleg tega bi se, kar sam trdi, da je intelektualce z dolgoletnim stažem, lahko naučil vsaj slovenskega jezika.

Seveda pa posamezniki niso priznavaši s svojimi izjavami tudi prejšnjemu ravnatelju tov. Premelču. Izkoristili so priložnost in zlili svoj žolč na sedanje vodstvo. Koliko je pri vsemu temu sodeloval tov. Palandačič, sedanji v.d. ravnatelja, pa bi verjetno lahko povedal le sam.

Iz vsega navedenega lahko naredimo analizo učinkovitosti dela v tem šolskem letu. Priznati moramo, da takratno vodstvo šole ni bilo učinkovito, saj ni uspelo zapeljati tok dogajanja v pravo smer. Učinkovita pa je bila skupina učiteljev teorije. Tov. Bezjakova je s svojim vztrajnim vpitjem »Zahtevamo odstop ravnatelja« dosegla svoje. Tov. Trdan kot idejni vodja je uspešno uveljavil svoje stalno ponavljajoče »argumente«. Tov. Skribejevi je uspelo z vztrajnim ponavljanjem, kako sem zavajal samoupravne organe, prepričati samo sebe. Tov. Zadel je s svojo izjavo v časopisu Delo krivično trdil, kako malo posluha ima vodstvo šole do telesne vzgoje. Še bi lahko navajal učinkovitost posameznikov, ki se je še posebno izkazala na sestankih, zborih učiteljev pa tudi za vogali, kjer so si posamezniki dali duška in pljuvali podolgem in počez. Še posebno pa so se nekateri izkazali s komentarji pri učencih. Kaj vse so govorili o ravnatelju, pa tudi o sodelavcih, ki niso bili njihovi somišljeniki, ne bi rad zvedel. Dovolj mi je bilo že, ko je tov. Trdan vpričo mene predstavnikom šolske skupnosti in mladinske organizacije razlagal, kako sem že četrtrič padel na popravnem izpitu, ki so mi ga omogočili opravljati učitelji teorije. Uspelo jim je odsloviti pomočnika ravnatelja po 37-letih dela na šoli! Še posebno slavje pa je bilo, ko so dokončno likvidirali to, kot so imenovali »litostrojko b...«. Tov. Zidanšek pa se je v imenu učiteljev teorije pisno zahvalil skupini za njihovo intenzivno in veliko delo, ki so ga opravili.

Šolsko leto je praktično pri kraju. Dogodki so za nami. Pripraviti je potrebno nov delovni načrt za novo šolsko leto. Ali bodo v njem odpravljene grenke izkušnje iz preteklosti? Kako urediti medsebojne odnose? Ali bo tudi v bodoče posameznik lahko svojeglavo izsiljeval v nedogled? Veliko je vprašanj. Res je, kot pravijo, da se pri denarju vse začne in tudi konča. Vendar ne bi smeli prezreti vrsto drugih možnosti in načinov, ki vodijo k rešitvam. To so dokazale druge šole po Sloveniji, ki so strnile svoje vrste in enotno nastopile s svojimi zahtevami do družbe. Ali so posamezniki na šoli pozabili, da so tudi vzgojitelji in ne samo predavatelji?

Anton Zupančič

Zgornji vodilnikov obroč za HE Fala še razstavljen na dva dela. Po končani preizkusni montaži ga bomo pred odpravo še površinsko zaščitili (Foto: t. š.)

Pogovor z Miho Ravnikom, predsednikom Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije

Če se ne spremenimo, si bodo delavci poiskali drug sindikat

Izteka se dolgotrajna razprava o prenovi našega sindikata, s čemer naj bi sindikat prilagodil svoje delovanje in organiziranost spremenjeni gospodarski politiki ter ostalim spremembam v naši družbi, tako da bi na novih osnovah čimbolj uspešno in suvereno zastopal interese svojega članstva ter delavcev (po novem jih ločujemo od poslovnih in ostalih vodilnih struktur v podjetjih in širši družbi).

Zaradi množice nejasnosti ter nerazčiščenih vprašanj je občinski svet ZS Ljubljana Šiška 20. junija letos v jedilnici našega TVN organiziral posvet na temo »Zaključek razprave o prenovi sindikata«. Na posvet je bilo vabljenih preko sto predsednikov izvršnih odborov OO ZS, predsednikov konferenc OO ZS, članov občinskega sveta ZS Ljubljana Šiška ter celotno predsedstvo naše konference sindikata. Interes sindikalnih aktivistov za nadaljnjo usodo in usmeritev njihove organizacije je bil viden že po množici raznovrstnih vprašanj, na katere je v tri ure trajajočem posvetu odgovarjal predsednik Republiškega sveta ZS Miha Ravnik. Vprašanja — obsežen snop jih je v imenu občinskega sveta postavil predsednik sveta Andrej Cimerman, priključil pa se je še precejšen del ostalih udeležencev — so posegala na vsa področja, od povsem splošnih, globalnih vprašanj o politični organiziranosti in opredelitvi sindikata, do bolj podrobnih ter povsem operativnih (npr. spremembe v delitvi članarine, uvajanje novih kaznic).

di večina članov. Poudaril je, da mora sindikat, v kolikor hoče izpolnjevati svoje poslanstvo, nujno delovati kot politična organizacija ter aktivno sodelovati v vseh fazah političnih odnosov (od kreiranja do izvajanja) z jasnimi opredelitvami. Z enkrat je za sindikat tudi smiselno in koristno, da ostane v SZDL, čeprav, kot je dejal Miha Ravnik »... dolgočasno ne vidim sindikata v SZDL...«. Predvsem pa mora priti do bistvene spremembe pri postavljanju nekaterih zahtev, od katerih sindikat ne bo odstopal in se o njih ne bo pogajal, usklajevati in prilagajati se bodo morali drugi (npr. z jamčeni OD).

V prihodnje naj bi se delovanje sindikata zožilo na pet osnovnih področij: **pogoji dela, samoupravljanje (utreti si pot v skupščino, kar ustava omogoča), delitev dohodka in osebnega dohodka, socialna varnost in zaščita delavcev ter ostala sindikalna vprašanja** (od ozimnice do športa, kulture, počitnic itd.).

V sami Jugoslaviji pri predlogih ter zahtevah za prenovu sindikata

UVAJANJE KOLEKTIVNIH POGODB

Položaj in vloga sindikata v podjetju se navezuje s predvideno spremenjeno organiziranostjo sindikata po dveh načelih: teritorialnem in branžnem. Delo teritorialno (po podjetjih) organiziranega sindikata bi bilo usmerjeno predvsem na splošne zadeve, pri branžnem pa bi bili v ospredju posebni interesi ter oblike delovanja, kar bi se odražalo pri kolektivnih pogodbah.

Sama organiziranost sindikata znotraj podjetja naj ne bi bila do podrobnosti predpisana in bi bila prepuščena odločitvi članstva.

Kolektivne pogodbe naj bi predstavljale za nas nov, na zahodu pa uveljavljen in stalen način zaščite delavcev. Ob sklenitvi delovnega razmerja naj bi se sklepale med sindikatom in delodajalcem. Pri tem sindikat z vsemi svojimi sredstvi zagotavlja uresničevanje s pogodbo sklenjenih pravic delavcev. Razumljivo je, da bodo kolektivne pogodbe povsod, tako pri družbenih, zasebnih kot tudi pri mešanih podjetjih, saj se osnovne pravice delavca ne morejo razlikovati zaradi različnih lastniških odnosov.

O PRESEŽKIH DELOVNE SILE

Postavljeno je bilo tudi vprašanje o **presežkih delovne sile**, s katerimi se v zadnjem času vse pogostejše srečujemo. Slovenski sindikat ločuje med tehnološkimi in ekonomskimi presežki ter postavlja tudi različne zahteve po reševanju enega in drugega presežka delovne sile, čeprav je posameznik enako prizadet (tako osebno kot socialno), ne glede na to, kakšen presežek delovne sile predstavlja. V primerih tehnoloških presežkov naj bi ti delavci prejeli dveletno nadomestilo osebnega dohodka (prvo leto 90 in drugo leto 80 odstotkov), v tem času pa bi se morali tudi ustrezno prekvalificirati. Delovne organizacije pa bi morale skupaj z družbo poiskati nove programe, ki bi omogočali njihovo produktivno preizporeditev.

Ekonomski presežki, do katerih pride npr. zaradi likvidacije podjetja, pa bi ostali predvsem na skrbi družbenopolitične skupnosti, ki bi jim morala zagotoviti socialno varnost ter poskrbeti za odpiranje novih delovnih mest.

»SINDIKAT NE BO OPOZICIJA!«

Pojavilo se je tudi vprašanje oziroma predlog, da bi bil sindikat opozicija poslovnim in vodilnim strukturam. Tovariš Ravnik je takšno možnost zavrnil oziroma se je zatekel k svojevrstni konstrukciji — opozicija sicer že, vendar **pozitivna**,

kreativna opozicija, ki bo aktivno sodelovala pri vseh, predvsem pa pri tistih političnih odločitvah, ki se delavca in njegovega položaja najbolj neposredno dotikajo. Ponovno pa je poudaril, da to ne bodo več izključno pogajanja in pripombe (katerih nihče resno ne jemlje niti jih ne upošteva), temveč, da se o bistvenih zadevah sploh ne bodo več pogajali. **Sindikat bo postavil zahteve, od katerih ne bo odstopil, in njihovo uresničitev bo zagovarjal z vsemi svojimi sredstvi — tudi z najbolj učinkovitimi in radikalnimi (štrajk).**

Če bi se postavili v položaj opozicije, bi po mnenju predsednika našega republiškega sindikata izgubili možnosti za uspeh in bi postali le sopotniki in nasprotniki, katerih edino in izključno orožje bi bil štrajk, ki pa je orožje, katerega naj bi sindikat uporabil le v skrajnem primeru, ko bi vsa ostala sredstva odpovedala.

Če pa želi sindikat delovati tako, kot si je načrtal, pa je nujno potrebna izrazita **kadrovska, strokovna okrepitev**, tako da bo svoje predloge in zahteve lahko utemeljeno in suvereno predstavljal in zagovarjal tudi na najvišjih republiških in državnih organih.

Kot lep primer neupoštevanja interesov delavcev, kateremu smo priča ravno v zadnjem času, je spreminjanje zakona o delovnih razmerjih. Ta izrecno delavski zakon se oblikuje tako, da se mnenj in pripomb sindikata ne upošteva. Sindikat zahteva, naj bodo v njem vsebovane vsaj osnove zaščite in varnosti delavca. Prav zaradi tega se zakon ne sme sprejeti po hitrem postopku in o njem morajo razpravljati tudi delavci.

Zaradi večje prodornosti in učinkovitosti sindikata je Miha Ravnik tudi poudaril zahtevo, da se odnos in položaj sindikata jasno opredeli tako v ustavi in zakonih (npr. v Zakonu

o delovnih razmerjih), kot tudi v statutih podjetij, iz katerih je sindikat neredko povsem izpuščen.

VSAK NA SVOJI STRANI MIZE

Zavedati se moramo tudi, da se interesi delavcev ter njihovega sindikata niti sedaj niti se ne bodo kasneje pokrivali z interesi vodstev podjetij. Ti interesi bodo različni, pogosto tudi nasprotujoči, kar pa ne pomeni prenehanja dogovarjanja in sodelovanja; nujna bodo odstopanja in prilagajanja na obeh straneh, vendar nikoli ne na račun osnovnih pravic delavcev. Od teh sindikat v nobenem primeru ne more in ne sme odstopiti. Izraženemu mnenju, da so teze za prenovu sindikata zgolj želje, pa je Miha Ravnik odločno ugovarjal. Sindikat se mora spremeniti. Te spremembe so nujne zaradi sprememb ustave, ki delavca postavlja v drugačen položaj (delavcu delovno mesto po ustavi ni več zagotovljeno), pa tudi zaradi sprememb (tržne usmeritve) našega gospodarstva. V kolikor se sindikat ne bo ustrezno prilagodil spremenjenim razmeram, si bodo delavci poiskali drug sindikat, ki bo zagotavljal uresničevanje njihovih interesov.

V zaključku pogovora je bilo tudi jasno povedano, da prenovljeni sindikat ne bo bistveno drugačen od zahodnih sindikatov. Nasploh je bila usmeritev na zahod prisotna skozi ves razgovor, saj se je predsednik republiškega sindikata pogosto skliceval na izkušnje zahodnih sindikalnih organizacij, prav tako je poudarjal številne primerjave in vzporednice s sindikati razvitih držav zahodne Evrope (Švedska, Nemčija). Takšen pristop je razumljiv, saj se tudi drugače želimo približati Zahodu.

t. š.

»Sindikat se o bistvenih stvareh ne bo več pogajal, to bodo zahteve od katerih ne bo odstopal!«

OSNOVA NAJ BO SKUPNI INTERES, NE PA POLITIČNA OPREDELITEV

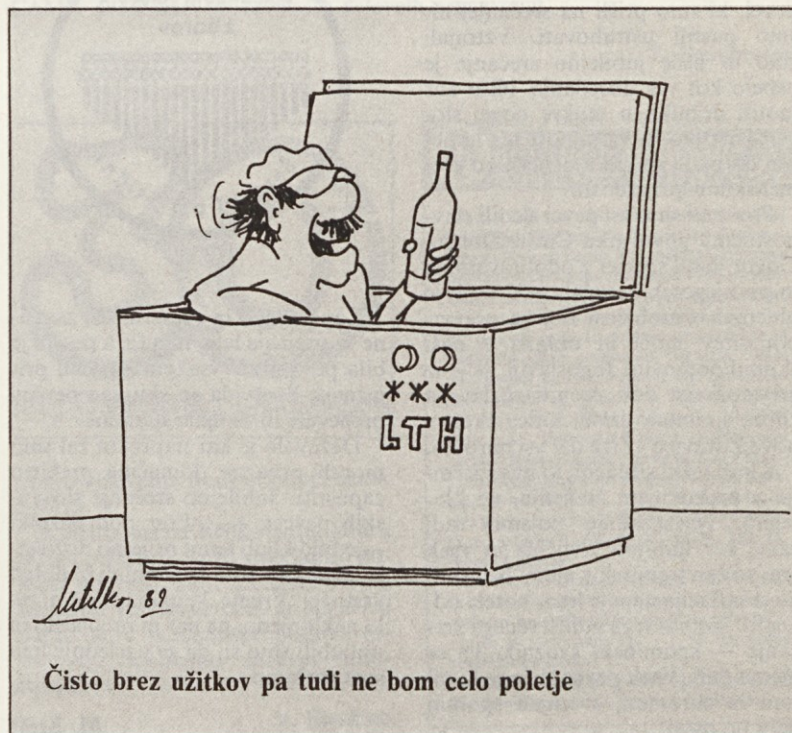
Tovariš Ravnik se je vprašanj lotil sistematično in je, kot je sam uvodoma dejal, poskušal nanje odgovorjati čimbolj konkretno in poenostavljeno.

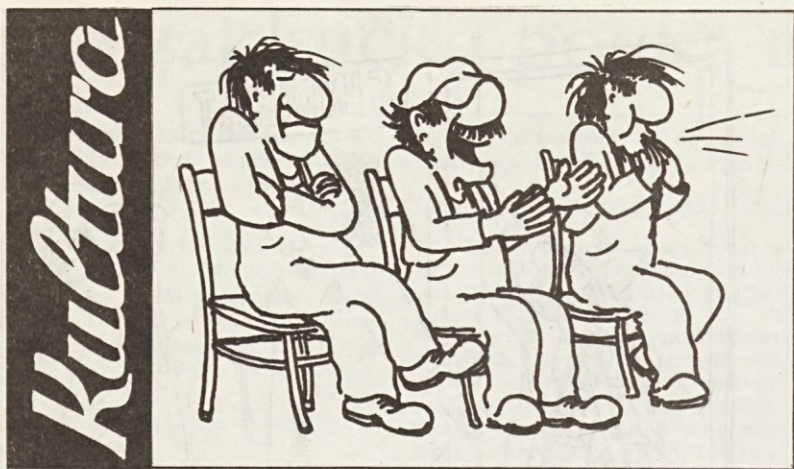
Po njegovih besedah naj bi bil sindikat sicer politična organizacija, ki pa bi združevala svoje članstvo na osnovi specifičnih interesov delavcev in ne na osnovi političnega prepričanja. S takšno opredelitvijo se, po dosedanjih razpravah sodeč, strinja tu-

prihaja do precejšnjih razlik ter razhajanj glede nekaterih bistvenih vprašanj. Razhajanja so očitna pri pojmovanju neodvisnosti in samostojnosti sindikata, predvsem v odnosu do Zveze komunistov (Slovenci vztrajamo na neodvisnosti), kot tudi glede načina organiziranosti (v Sloveniji zagovarjamo interesno povezovanje po dejavnostih). Glede na številne in precejšnje razlike med našimi republikami in pokrajinami je edina smiselna osnova delovanja jugoslovanskega sindikata **skupni interes vseh delavcev**, ki bi dajal dovolj prostora za oblikovanje takšne politike republiških sindikatov, ki bi najboljše odražala specifične pogoje republike ter interese članstva.

V razpravi o prenovi sindikata je sodelovalo preko sto šišenskih sindikalistov (Foto: t. š.)

CARMINA BURANA

Srednji vek na nov način

Letošnji baletni bienale v Križankah je prejel ogromno kritik po časopisih, v glavnem zaradi neudeležbe nekaterih povabljenih baletnih ansamblov, tako da se je že zazdel vprašljiv sploh sam smisel prirejanja tovrstnih prireditev. Te kritike so bile vsekakor na mestu, vendar pa je po mojem mnenju bienale že samo s kvaliteto svoje otvoritvene predstave več kot upravičil svoj obstoj.

Tokrat je bila otvoritvena predstava sarajevska izvedba Carmine Burane skladataelja Carla Orffa. Orff je izviren skladatelj s povsem svojevrstnim stilom. Kot ni imel vzornikov, tako tudi nima pravih posnomovalcev. Inspiracijo je našel v gregorijanskem koralu in preprostih ljudskih napevih. Brevdilo za scensko kantato Carmina burana pa so pravzaprav posvetne srednjeveške pesmi (v latinskem, nemškem in starofrancoskem jeziku), katerih avtorji so bili potujoči študenti in so zbrane v rokopisu iz 13. stoletja, ki se je ohranil v opatiji Benediktbeuren na Bavarskem. Od tod tudi naslov Carmina burana, kar pomeni Pesmi iz Beurena. Te pesmi opevajo naravo, ljubezen in življenjske radosti. Orffova glasba je povsem v skladu z vsebino: polna je energije in čustev, ima izrazito močan učinek na poslušalce, zato ni čudno, da je s to kantato Orff na mah zaslovel po vsem svetu.

Kdor je poznal glasbo in prišel na predstavo le zaradi nje, mu je bila baletna izvedba še dodatno darilo. Avtor koreografije je Dragutin Boldin in njegova stvaritev je po umetniškem vtisu docela dorasla Orffovi glasbi. S prvinami klasičnega baleta ima komaj še kaj skupnega (npr. plesu na koničah prstov se popolnoma odreka), zato pa je »izumil« polno novih figur in gibov, ki ponekod že skoraj prehajajo v pantomimo. Boldin zna biti tako liričen kot posmehljivo duhovit, njegove postavitve erotičnih prizorov pa so sploh nekaj najlepšega, kar je bilo v zadnjih letih videti na naših baletnih odrih. Sarajevski plesalci izvajajo vse to s strastjo in navdušenjem, kar se kakor električna iskra prenese tudi na gledalce. Njihova izvedba je tehnično perfekcionistačna, pa vendar učinkuje neprisljieno in povsem lahkotno.

Svoj delež za uspeh predstave ima tudi dejstvo, da se glasba izvaja v živo, ne pa morda z magnetofonskega traku. Orkester (ki mu dajejo glavno barvo značilni Orffovi instrumenti: klavir, ksilofon in tolkala), pevski zbor, ki se nahaja na odru kot del scene (glave pevcev štrlijo iz svetle ponjave Miodraga Tabackega in pomagajo tvoriti podobo »zazidanega« srednjeveškega sveta), ter solisti (sopranistka, tenorist in baritonist) — vsi skupaj in vsak na svoj način ustvarjajo homogeno sliko nekega časa in sveta (lahko je simbol tudi za našo sedanjost), ki se poskuša skozi ekstatično glasbo in divje ritmični ples otrestiti svojih okovov.

Carmina burana je bila razglašena za najboljšo predstavo na 11. baletnem bienalu pred štirimi leti in od tedaj do danes bila izvajana približno devetdesetkrat. Ta podatek sam po sebi dovolj jasno govori o kvaliteti uprizoritve.

J. Kolarič

JUBILEJNO XX. SREČANJE SLOVENSKIH PEVSKIH ZBOROV

Zapojmo si v dežju!

18. junija 1989 smo se litostrojski pevci zopet odpravili v Šentvid pri Stični — že desetič. Slavili smo dvojni jubilej: svojo desetletnico sodelovanja in dvajsetletnico pevskega tabora.

Šentvid pri Stični nas je sprejel kot stare prijatelje. Čeprav nam slabo vreme in dež nista prizanašala, se pevci, ki smo prišli na srečanje, nismo pustili ustrahovati. Vztrajali smo in naše jubilejno srečanje je uspelo kot vsa dosedanja. Niso nas motili dežniki in mokre noge, slovenska trma in vztrajnost ter ljubezen do petja so bili močnejši od vremenskih neprijetnosti.

Pozorno smo vsi pevci sledili slavnostnemu govorniku Cirilu Ljubcu. Govor je bil sprejet z odobravanjem in po njegovih besedah, v katerih je omenjal brezobzirni boj za prerazporeditev moči in oblasti v naši skupni domovini Jugoslaviji, se je iz grl moškega dela osemstisočglavega zbora spontano izvila katica Prešernove Zdravice »Žive naj vsi narodi«.

Kljub težki situaciji, ki nas spremlja v vsakdanjem življenju, ne klonemo. Navsezadnje pojemo tudi zato, ker ljubimo življenje in vsak lep, srečen trenutek v njem. Neusmiljena inflacija nam je letos hotela odtegniti simbol tega edinstvenega srečanja — spominski krožnik. Pa se nismo dali. Vsak pevec si ga je kupil sam in skromen, a trajen spomin nam bo ostal!

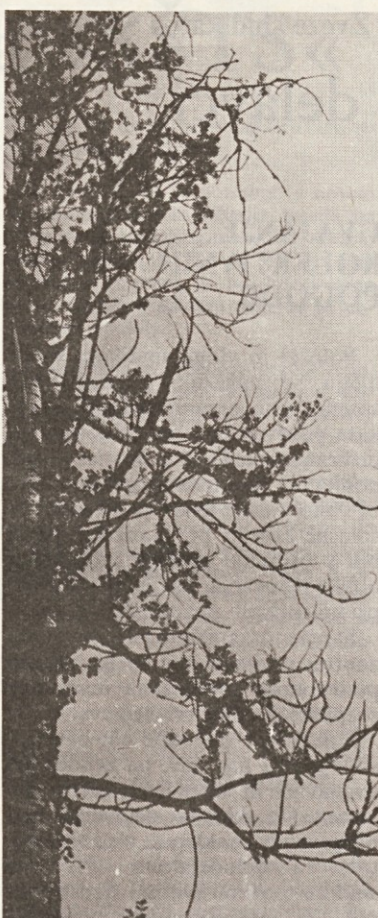
M. Kreft

Zanesenosti in prešernosti, značilne za prejšnja leta, ni bilo, a pesem je bila povšod. V vsakem kotičku prijaznega Šentvida so skupine pevcev prepevale in obujale spomine.

Deževalo je kar naprej in žal smo morali prijazne domačine prehitro zapustiti. Jubilejno srečanje slovenskih pevcev — tokrat pod dežniki — je bilo kljub temu prijetno doživetje, ki se ga bomo spominjali še dolgo vrsto let. Vreme, ki nam tokrat ni bilo naklonjeno, pa nas ni preplašilo in obljubili smo si, da se naslednje leto spet srečamo.

Petja Fajdiga-Sever

Zrak, ki diham ga, ni čist,
in še pređen bo jesen,
bom zgubil poslednji list.

(Topol pri vrtnariji)

Mladi pesnik Hasan Čejvanovič

Prišel je lanske jeseni kot toliko učenec iz Bosne. Iz okolice Velike Kladuše. Vas Rajnovec, sredi zelenja gozdov in gričkov. Kmetija. Brajda za hišo, vrt, sadovnjaki, njive porasle z jagodičjem in žitom. Oče kmet, urar in čebelar obenem. Mama z veliko dela v hiši in okrog nje. Sestra, bratje in premalo kruha za vse.

V krizi je postalo vse težje. Tam prej kot pri nas. Če bi Hasan živel v mestu, bi se vpisal v eno tamkajšnjih srednjih šol in ostal doma, med svojimi, s svojim jezikom in prijatelji. Tako pa ga je pot zanesla v Ljubljano, v litostrojsko šolo in v dom učencev. Želje in resničnost sta si v življenju pogosto navzkriž.

Hasan je profesorici slovenščine tov. Tomčevi kaj kmalu prinesel snopič pesmi. V domu se je razkril malo pozneje. Zadržani svetlolasi fant je že na prvem nastopu na meddomski prireditvi v Domu učencev Bežigrad osupnil mlade poslušalce s skoraj igralsko dovršenim podajanjem svoje poezije. Še zadnji trenutek so priložili glasilo, ki je izšlo ob tej priliki, dve njegovi pesmi.

Prvo pesem je napisal v petem razredu osnovne šole in jo objavil v glasilu Zvezdica. Od tedaj jih je nastalo še veliko. O ljubezni, o skrbeh, naravi in jutrišnjem dnevu. Da. Kaj bo jutri? Z nami, vsemi ljudmi.

In potem sedemo v učilnico. Zvečer. Dvajset in več učencev. Hasan odpre zvezek in bere. Fantje poslušajo. Več kot uro.

Sicer pa Hasan hodi v šolo, se uči, pohajkuje, posluša glasbo in raste. Kot ostali. In vendar malo drugače, v globljem, bolj občutljivem svetu, kajti v tem fantu je nekaj več.

Koncert v jeseni življenja

Kdo od ljubiteljev opere se ne bi zganil ob napovedi, da bo v Cankarjevem domu gostoval pred časom eden najboljših tenorjev na svetu — Giuseppe di Stefano!

Redki so bili tiste čase pevski partnerji slavne Marie Callas, ki jih je pohvalila in z njimi posnela vrsto opernih plošč, vendar med nje prav gotovo spada di Stefano. Pel je na vseh najbolj prominentnih svetovnih odrih, zato je bilo tudi zanimanje za koncert veliko — kljub temu, da vemo, da pri 68 letih starosti ne more pevec več dati ti-stega, kar je zmoget v svojih najboljših časih.

Kdor je šel poslušat velikega pevca z upanjem, da bo slišal glas iz njegovih najboljših let, je bil verjetno razočaran nad usihajočim glasom, ki pa v določenih momentih še vedno pokaže vso veličino i popolnost in šele takrat razumemo, kako velik pevec je moral biti v svojih najboljših pevskih letih.

Na koncertu bi morala biti partnerka velikemu pevcu sopranistka Monica Curth, ki pa je po nekaj odpetih samospievih v začetku, kasneje ni bilo več na odru in je težo vsega programa nosil pevec sam, skupno z zelo dobrim pianistom.

Na odru je bil izredno temperamenten in ves njegov nastop je kazal, da je vaje na-

stopanja, ker mu tudi v teh letih ne visoki, ne nizki toni niso delali preglavic. Koliko naših pevcev bi se lahko zgledovalo po tem izrednem pevcu, ki še sedaj suvereno obvladuje svoj glas.

Arija »Tvoj sem iz vsega srca« in opere-ta »Dežela smehljaja« je bila zapeta tako čustveno in s tolikim žarom, da bi enako težko slišali od kateregakoli mlajšega pevca. Napolitanske — večno mlade melodije so iz njegovega grla vrele kot vrelci lepih tonov in mnogo prehitro je minil čas ob poslušanju le-teh, kljub temu, da jih je še nekaj dodal zaradi navdušenega občinstva.

Na koncu lahko mirno rečemo, da je za njegovo starost pel čudovito in še vedno mladostno, tako da so vsi tisti, ki so kolikor toliko objektivni, morali priznati, da je še vedno velik pevec in zasluži vse priznanje.

Takšnih doživetij, kot je bil koncert Giuseppe di Stefana, si ljubitelji lepih melodij iskreno želimo in upamo, da bo uprava Cankarjevega doma tudi v bodoče znala angažirati pevce in zборе ter prirediti podobne koncerte (opernih arij in zborov) in to z domačimi ali tujimi umetniki.

H. BRATKOVIČ

Pesnikova žena prihaja

To je komedija, v kateri kot rdeča nit teče pripoved o pomembnosti umetnikove žene za njegov, umetnikov uspeh, ko gre za formalna priznanja in razne nagrade. Izkaže se, da nagrado dobi tisti umetnik, ki ima najbolj spretno ženo. Poleg tega se kaže še en absurd: namreč da umetniki sami ne uživajo kakega posebnega zadovoljstva zaradi prejete nagrade, saj se zavedajo, kako se je znašla v njihovih rokah; pač pa v časteh in prednostih nagrade uživajo prav njihove žene, ki so si ves čas najbolj prizadevale za to, da bi njihov mož dobil nagrado.

Zanimivo satirično so prikazane okoliščine podeljevanja nagrad. Groteskna je razlika v reakcijah na podeljeno nagrado: na primer umetnikov kolega spremlja podelitev skoraj neprizadeto, z rahlim začudenjem, medtem ko njegova žena sprejme novico z zavistjo do kolegice, ki se ji zaradi moževe nagrade položaj v družbi občutno izboljšal.

Žena nenagrajenega pesnika se takoj odloči, da mora nagrado naslednjič dobiti njen mož. On je seveda boljši od letošnjega nagrajenca in drugo leto je zadnji čas, da to nagrado tudi dobi, ona pa mu bo pomagala.

Tu se je na široko odprla še ena tema, ki je nakazana že povsem na začetku predstave, namreč odnos družbe do tistih ljudi, ki ji kaj pomenijo danes, in do tistih, ki bodo kaj pomenili jutri, morda šele pojutriš-

njem; nasploh gre za odnos do t. im. »obrt-nikov« in do »umetnikov«. Prve družba spoštuje, v njej imajo neko mesto, po drugi strani pa so od nje tudi dobro plačani. Druge v naglici komaj opazi, ker niso vnaprej postavljeni na viden položaj, daje pa jim le miloščino. V tem paradoksu se, menim, kaže neumnost dane družbe.

Obrotniškiosti se je nalezla tudi umetniška organizacija in posledica tega je vrednotenje ustvarjanja: uradno so bolj cenjeni tisti umetniki, ki so »produktivnejši«, čeprav na račun kakovosti, kot tisti, katerih delo je številčno skromnejše, a vsebinsko bogatejše.

Kljub vsemu je na koncu podan up. da zaveje svež veter, da se umetnost v svoji instituciji spremeni, kar ni pomembno le zanjo kot avantgardo, ampak je pomembno za vso družbo.

Še nekaj besed o sami izvedbi. Scena je v stilu MGL, enostavna in učinkovita: ob svoji simbolnosti pušča dovolj prostora tudi gledalcem za delovanje njihove domišljije. Vse se dogaja v kopalnici, prostoru intimnosti in zavetja, kjer osebe brez sramu razgaljujejo predvsem svoje duše. V kopalnici diskutirajo družinski člani, v njej priredijo zabavo, v kopalnici zaseda tudi strokovna žirija.

Zanimiva predstava, verjetno še posebno za umetnika ali tistega, ki bolje pozna resnične razmere v umetniških krogih.

J. Lampič

»Probudi se ljepoto«

Čovječe, zar ne vidiš da se oko tebe sve ruši,
da nemaš spasa u duši, da nema više onih
davnih dana, cvekuta ptica i procvjetalih jorgovana.

Čovječe, kameni čovječe poduzmi već nešto,
ostačeš i jadan i gladan, ostačeš bez
svog života in svojih prirodnih ljepota.
Osvrni se malo oko sebe, pogledaj starim
pogledom na rjeke, planine i more, dali su
to oni nekadašnji pogledi, dali još imaš
šanse, dali ćeš moći izdržati, nedaj da se
gasi život tvom dijetetu i ovom sumornom svjetu.

Čovječe, izgubljeni čovječe, čovječe vladaru nad
svijetom, pa ovo je tvoja zemlja, nedaj da
izumru životi na njoj, poduzmi već jedanput
nešto, bori se za život, bori se za što.

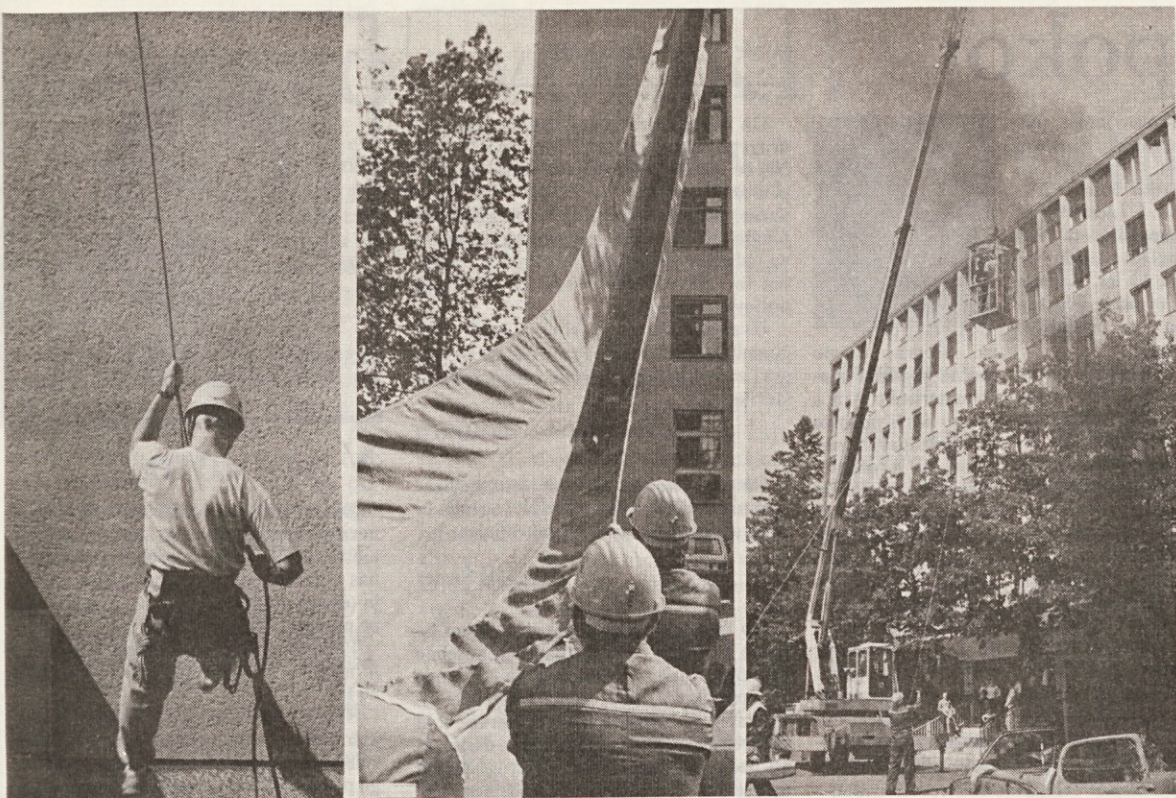
Ljepoto nad ljepotom, živote nad životom, ljubavi
u srcu ljubavi, nastavi da živiš, nemoj sam
sebe robiti, sam sebe pokoravati i prirodu uništavati.

Promisli se već jednom, kako će biti kad
padne posljednje drvo, kad zadnja ruža ode
iz bašte, kad posljednja ptica prestane pjevati
i curčak tiho prestane cvrkutati.

Nečeš moći objasniti sam sebi, nečeš moći
povjeravati u to, i kada polako počneš da truneš
čezničeš za životom.

Promislite se jadni ljudi, vama samo može
vreme da sudi, a vi ste to dragucjeno
vreme, čovječe, ne stvaraj više sam sebi
probleme.

Hasan Čejvanović, 11. SŠTS

Praktične vaje civilne zaščite

Po sklepu delavskega sveta in štaba za CZ Litostroj ter na podlagi letnega plana so 25. maja 1989 potekale skupne vaje vseh specializiranih čet, vodov ter splošnih enot CZ v sodelovanju s taborniško organizacijo Litostroj ter učenci naše šole.

Namen vaje je bil preveriti že obstoječe znanje ter pridobiti nova znanja glede prilagodljivosti terena, vodenja vaje in poveljevanja štaba za civilno zaščito. Vaja je pokazala, kako pomembno je sodelovanje z ostalimi strukturami v sistemu vzajemne pomoči (npr. s taborniško organizacijo).

Sama praktična vaja je potekala ločeno, in sicer na območju delovne organizacije ter na objektu doma učencev SSTS. Predpostavka vaje je bila, da je del učencev ostal v zgradbi zaradi porušitve objekta oz. stopnišč. Potrebno je bilo izvesti evakuacijo učencev, med katerimi je bilo tudi nekaj poškodovanih. Oddelki tehnično reševalne čete (spustnica, škripčevja, tri vrvi, nosila in lestev — nosila) so izvedli reševanje iz zgradbe, medtem ko je oddelke prve medicinske pomoči nudil ter oskrbel poškodbe ponesrečencev, katere je bilo potrebno evakuirati v improvizirano zbirališče — šotorsko naselje, ki so ga postavili taborniki Litostroja.

Vaja je potekala po navodilu štaba, in sicer preko radijskih zvez. Vsa sporočila je štab beležil ter dodajal nove naloge komandirjem posameznih specializiranih čet.

Ta del vaje je pokazal, da so oddelki pripadnikov TRE čete, čete PMP kot tudi taborniška organizacija opravili svojo nalogo na visokem nivoju, saj so pokazali vse pridobljeno znanje, predvsem pa upoštevali faktor varnosti. To pomeni, da se delovna organizacija ali občina v vsakem trenutku lahko zaneseta na pripadnike naše civilne zaščite.

Drugi del vaje je potekal v sami delovni organizaciji, v kateri so sodelovali ostali oddelki TRE — mehanizacija, oddelki »rollglis«, oddelki ključavničarstvo ter oddelki energetike. Omenjeni oddelki so v podrobnosti obnovili svoje znanje (oddelki energetike je pregledal vse naprave v DO po načrtu). Ločeno od teh oddelkov pa so samostojno izvajali svojo vajo pripadniki specializirane gasilske tehnične čete, z namenom preveriti znanje in se seznaniti z obstoječo opremo, predvsem z uporabo dihalnih aparatov. Vajo so izvajali na objektu PTS.

Drugi del ekip specializirane čete PMP je izvajal vajo v nujenju prve medicinske pomoči ponesrečencem. Uporabili so vsa razpoložljiva sredstva, kot so imobilizacijski pripomočki, torbice PMP, zaščitni osebni komplet in podobno. Vaja je pokazala, da pripadniki PMP (kljub temu, da jih nekaj še ni opravilo semi-

narja) dobro obvladajo znanje v nujenju prve medicinske pomoči.

Povsem samostojno pa so izvajale vajo enote za vzdrževanje in uporabo zaklonišč. Namen vaje je bil predvsem v tem, da komandirji enot preverijo znanje pripadnikov, pregledajo obstoječe naprave, preizkusijo delovanje naprav v primeru zaklanijanja ter izvedejo izhod preko zasilnega izhoda zaklonišča. Vaja je pokazala, da so določena zaklonišča delno zanemarjena, založena z raznim materialom (zaklonišča so dvonamenska značaja). V primeru nevarnosti ob uporabi jedrskega ali kemičnega orožja so ta zaklonišča kljub nepravilnostim varna.

Ocena štaba za CZ je bila, da so specialne enote dobro usposobljene in da je disciplina na visoki ravni. Nekoliko več pozornosti je potrebno posvetiti sami organizaciji — postrojitvi čet pripadnikov. Proti pripadnikom, ki se niso udeležili vaj oziroma odzvali vpoklicu, pa je potrebno uvesti sankcije.

Po zaključku vaj so bili udeleženi povabljeni na pogostitev v zahvalo za njihov trud.

PRIKAZ VAJE ZDRUŽENEGA ODREDA SPECIALIZIRANE ČETE TEHNIČNO REŠEVALNE ČETE LITOSTROJ — ŠIŠKA TER EKIPE SPECIALIZIRANE ČETE PRVE MEDICINSKE POMOČI PRED SKUPŠČINO OBČINE LJUBLJANA ŠIŠKA

Ob občinskem prazniku ter ob dnevu civilne zaščite je bila po sklepu občinskega štaba za CZ 19. 6. 1989 prikazana vaja združenega odreda TRE — čete Litostroj-Šiška v sodelovanju s specializirano četo PMP TZ Litostroj ter gasilskim društvom. Izvedena je bila na stavbi občine in je imela namen prikazati način dela in usposobljenost pripadnikov združene odreda CZ. Na vaji je bilo prikazano reševanje z višin (s pomočjo spiralne spustnice, drsne spustnice, škripčevja, avtodvigala) ter gašenje, reševanje in nujenje prve medicinske pomoči ponesrečencu iz razbitega in gorečega avtomobila. Vajo je vodil poveljnik štaba CZ Šiška, strokovno pa jo je komentiral predstavnik mestnega štaba za civilno zaščito.

Vaja se je začela ob 10. uri s prikazom dviga ter montaže spiralne spustnice v peto nadstropje občinske zgradbe. Pri montaži se je pokazalo, da zaradi slabe izdelave notranjih sten ni varno evakuirati delavcev. To je hkrati opozorilo, kako so zgradbe neprimerno in nestrokovno zgrajene

oziroma adaptirane. Vzoredno s to vajo je potekala vaja gorskih reševalcev (spust z vrvo s strehe zgradbe; na ta način rešujejo tudi poškodovane osebe s prenosom ali s pomočjo nosil).

Nato je sledil na drugi strani zgradbe prikaz dviga drsne spustnice v peto nadstropje, montaža ter nato reševanje delavcev. Kljub delni oviri (parkirni prostor je bil poln avtomobilov) je vaja v popolnosti uspela, kar je dokaz, da se na ta način in v normalnih vremenskih razmerah lahko hitro ter varno evakuira ljudi.

Reševanje s pomočjo škripčevja je potekalo iz drugega nadstropja upravne zgradbe. Prikazan je bil način namestitve ogrodja za montažo škripčevja. To ogrodje je bilo potrebno najprej skonstruirati ter izdelati (komandir oddelka ter komandir čete TRE) nato pa preizkusiti faktor varnosti. Med samo montažo škripčevja so člani prve medicinske pomoči CZ TZ Litostroj v drugem nadstropju občinske zgradbe nudili pomoč poškodovani osebi, katere je imela zaprt prelom desne podlakti in obsežno udarino desnega kolena ter odrgnine na levem očesu. Po nujenju prve pomoči ekipe CZ PMP je oddelke škripčevja ponesrečenca strokovno in varno privezal na nosila ter ga nato preko sistema škripčevja evakuiral iz drugega nadstropja.

Vzporedno s to vajo je potekala vaja reševanja osebja z vrha zgradbe s pomočjo avtodvigala ter v ta namen izdelane košare (izdelali so jo v Litostroju). Način reševanja je varen. S to napravo je možno reševanje tudi skozi okno ali drugo odprtino.

Zadnja vaja je bil prikaz nesreče osebnega avtomobila oziroma prikaz ravnanja gasilcev in reševalcev pri prometni nesreči, kjer pride do vžiga avtomobila.

Med gašenjem avtomobila je ekipa prve medicinske pomoči nudila pomoč ponesrečencu ter ga po nujenju prve pomoči transportirala v ambulanto oziroma bolnišnico.

V drugi fazi omenjene vaje je sledil še prikaz reševanja iz zveržene pločevine s pomočjo hidravličnega orodja ter agregata. Prikazana je bila uporaba agregata, s pomočjo katerega so reševalci lahko uporabili vrtni stroj, brusilni stroj in podobno.

Vsi prisotni gledalci in delavci občine Ljubljana Šiška so vajo z zanimanjem spremljali ter se morda tudi zavedali, da bi ob resnični nevarni situaciji (potres ali podobno) prikazani načini reševanja rešili marsikatero življenje. Zavedati pa se je potrebno, da so ekipe civilne zaščite amaterske, vendar so kljub temu na takšni strokovni ravni, da lahko v vsakem trenutku stopijo v

Drugo srečanje ZUTTA

Institut Litostroja je 29. 6. 1989 organiziral drugo srečanje združenja uporabnikov UNIX-a in tehničnih aplikacij (ZUUTA) v strojništvu. Združenje ZUUTA je bilo ustanovljeno 25. 5. 1988 na pobudo Zastopstva Hewlett-Packard, Hermes v Ljubljani. Združenje, ki je na jugoslovanski ravni, ima predvsem naslednje cilje:

- povezovanje med uporabniki UNIX (operacijski sistem računalnika) in tehničnih aplikacij,
- izmenjave izkušenj o uporabi računalniške opreme na navedenih področjih,
- izmenjava računalniških programov in modulov,
- izvajanje komunikacijske dejavnosti med člani,
- distribucija informacij, literature, ipd.,
- vodenje podatkov o članih,
- organizacija srečanj članov.

V okviru združenja delujejo naslednje sekcije:

- sekcija UNIX,
- sekcija aplikacij v strojništvu,
- sekcija aplikacij v elektrotehniki,
- sekcija aplikacij v gradbeništvu,
- sekcija aplikacij v medicini in
- splošna sekcija.

Računalniški seminar (Foto: t. š.)

Drugo srečanje Združenja je potekalo v šolskem centru Litostroj.

Tema srečanja je bila »Povezava CAD in CAM«, oziroma povezava računalniško podprtega projektiranja in konstruiranja in računalniško podprte proizvodnje.

Srečanja se je udeležilo več kot 40 strokovnjakov iz delovnih organizacij, v katerih se pripravljajo na uvedbo ali že vpeljujejo sodobno računalniško tehnologijo v načrtovanje oz. konstrukciji in proizvodnji.

Referate so pripravili:

— Marko Vrabl, KLI — Logatec: NC-GEO — program za strojno programiranje NC strojev.

— Zlatko Kovačič, TAM — Maribor: Prostorsko modeliranje pri izdelavi gravure orodja.

— Rajko Malalan, KOPA — Slovenj Gradec: Delovanje ORACLE-a v UNIX okolju.

— Horymir Ondračka, (TURBOINSTITUT — Ljubljana), Miran Balon (Litostroj): Računalniško podprto modeliranje in obdelava prostorskih oblik.

Prijavljeni referati so razsvetlili osnovne značilnosti in možnosti, kakor tudi dosedanje izkušnje in rezultate uporabe tehnologije CAD/CAM. Največ pozornosti je pritegnil turboinstitutsko-litostrojski referat o računalniško podprtem modeliranju in obdelavi prostorskih oblik oziroma turbinskih lopatic.

Ob koncu srečanja je bila organizirana okrogla miza na temo: »Integrirana CAD/CAM proizvodnja — kot strateška usmeritev razvoja«. V razpravi za okroglo mizo so udeleženci postavili vrsto zanimivih vprašanj glede uvajanja in uporabe tehnologije CAD/CAM. Gibanja v svetu nedvomno zahtevajo tudi od našega gospodarstva prilagajanje tehnološkim tokovom in dosežkom bolj razvitih. Z drugimi besedami to pomeni, da je potrebno dejansko prestrukturiranje, se pravi prenova proizvodnih programov in uveljavitev novih organizacijskih oblik. Tehnologija CAD/CAM postaja danes osnova sodobne industrijske proizvodnje. Skupna ugotovitev prisotnih je bila, da brez koordiniranega in skupnega dela ne bo mogoče hitro in uspešno vpeljati nove visoke tehnologije CAD/CAM v proizvodni proces naših delovnih organizacij.

V. Semibratov

akcijo reševanja ljudi in materialnih dobrin.

Končna ocena strokovnega kadra je bila odlična. Na to smo lahko posebej ponosni, kajti združeni oddeli tehnično reševalne čete in združeni odred prve medicinske pomoči sestavljajo izključno delavci Litostroja.

V. Štruklec

Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj Ljubljana, Djakovičeva 36 izhaja enkrat mesečno v času od 20. do 30. v mesecu (občasno s posebnimi prilogi) v nakladi 5700 izvodov. Izdaja ga delavski svet delovne organizacije, ureja pa odbor za obveščanje (časopisni svet) pri delavskem svetu delovne organizacije in uredniški odbor: predsednik Vukoslav Živković in člani: Vjekoslav Jantol, ing. Mirko Čepuran, dipl. ing. Mira Šček, Slobodan Nikolič, ing. Silvan Štokelj, Radenka Kovačič, dipl. prav. Dubravka Krneta in odgovorni urednik Karel Gornik, glavna urednica Marijana Meglič, tehnična urednica Estera Lampič, novinar dipl. soc. Anton Škrjanec, lektorica prof. Vesna Tomc. Tel. uredništva 558-341 (h. c.) interna 13-70, 13-71, 13-79. Tisk Tiskarna Ljubljana.

Glasilo redno izhaja od januarja 1960, od junija 1976 pa je tudi ustrezno registrirano pri pristojnem republiškem komiteju za informiranje in je s sklepom 421 - 1/72 oproščeno prometnega davka.

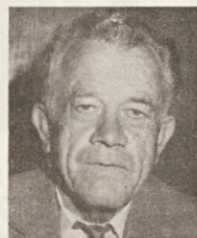
Poština plačana pri pošti 61102 Ljubljana. Naslovniki prejajajo glasilo brezplačno.

zalija Maver. Pri nas je bila zaposlena od leta 1972 in je ves čas delala kot snažilka. Bila je pridna in vestna delavka.

Zahvaljujemo se ji za ves trud in ji želimo, da bi leta, ki so pred njo, preživila v zdravju, miru in zadovoljstvu.

Sodelavci iz ZSE

V maju 1989 je odšel v pokoj naš dolgoletni sodelavec Stane Kamin.

V Litostroju se je zaposlil leta 1955 kot delavec, pozneje pa voznik avtokare. Leta 1963 pa je prišel k nam za ročnega brusilca hidravličnih oblik in to zahtevno delo opravljal do upokojitve.

in nas razveseljevala s svojim »štrudlom«. Ob odhodu v pokoj se ji najlepše zahvaljujemo za vse njeno delo, trud, vso dobro voljo, skratka za del življenja, ki ga je pustila tu.

Za naprej pa ji želimo še mnogo zdravja in zadovoljstva pri delu na sončni Dolenski.

Po 31. letih dela v Litostroju je v juniju odšla v zaslužni pokoj Jožeta KAMIN.

Ves čas je delala v kuhinji restavracije

Sodelavci

zaposlil leta 1955 in je opravljal dela in naloge kovača, dokler ni bil invalidsko premeščen na lažje delo.

Bil je dober sodelavec in tovariš, zato ga bomo zelo pogrešali. V pokoji mu želimo še veliko zdravja in zadovoljnih let!

Sodelavci HEO — pločevinarna

njaka — poznavalca vseh skrivnosti in muhavosti regulatorjev. Če je regulator srce turbine, je Lojze kardiolog. Težko bi našli vse hidroelektrarne v Jugoslaviji in tudi po svetu, kjer je Lojze imel »prste vmes«. Posebej radi so ga imeli Make-donci, ki so mu celo podelili plaketo in ključ mesta kot častnemu občanu mesta Kavadarci.

Svoje bogato znanje in izkušnje je nesebično prenašal na mlade sodelavce. Zaradi bolezni je moral predčasno v pokoj. Hvaležni smo mu za vse, kar je storil za Litostrojo, za sodelavce, in mu želimo še veliko let uživanja zasluženega pokoja.

Sodelavci

djetju je opravljal razne delovne naloge, najdaljši sta pa je imel v tehnologiji pločevinarne. Kot vodja oddelka za usluge in storitve je rad prisluhnil potrebam drugih.

Ob odhodu v predčasni pokoj mu želimo še mnogo veselih in zdravih dni.

Sodelavci

Odšli so v pokoj

V juniju smo se poslovili od dveh dolgoletnih sodelavcev, ki sta odšla v pokoj. Leopold MARINIČ se je zaposlil pri nas leta 1955, najprej v gradbenem oddelku pri izgradnji stanovanjskih objektov, kjer je delal 3 leta. Potem je prišel v proizvodnjo, v težko obdelavo, kjer je delal nekaj let na rezkalnem stroju. Od tam pa je bil premeščen v orodjarno, kjer je 28 let vestno in marljivo delal v skladišču orodja kot manipulant in nazadnje kot skupinovodja.

Janez RIHAR je prišel v Litostrojo aprila 1964. Takoj je začel delati v orodjarni, kjer je rezkal rezilno orodje in strgarske nože. Postal je specialist za to področje dela, kar je prizadevno in kvalitetno opravljal vse do upokojitve.

Obema se zahvaljujemo za tovarištvo in ves trud, ki sta ga vložila v našo tovarno. Istočasno pa jima želimo veliko zdravja in zadovoljstva v nadaljnjem življenju.

Sodelavci iz orodjarne

Junija je odšel v zaslužni pokoj naš dolgoletni sodelavec Leopold Jelovčan. V Litostroju je delal od leta 1955 kot strojni

ključavničar, dispečer, referent in kot vodja skladiščenja v skladišču rezervnih delov.

Bil je nadvse tovariški do svojih sodelavcev. Zahvaljujemo se mu za dolgoletno vestno delo in mu želimo veliko srečnih in zdravih dni v hišici na Škofjeloškem pogorju.

Sodelavci iz TVN

2. junija 1989 je glasno zadonel zvonec žerjava največje nosilnosti v pločevinarni; tokrat ni opozarjal na nevarnosti za ljudi, ki delajo pod njim. Dominik Povše je s tem dal znak, da odhaja v pokoj in pušča ogromno napravo v upravljanje mlajšim rokam.

Dominik je delal v Litostroju 35 let. Milijoni ton prenešenega materiala ne povedo veliko. Povedo pa to, da moramo delavca in človeka njegovih vrlin napisati z

veliko začetnico. Delo, tovarištvo, nesebičnost in skromnost je znal združiti v nekaj, kar človeka dela velikega, nepozabnega, skoraj nepogrešljivega, zato mu je ob slovesu vsak želel stisniti roko v zahvalo. Dobival je različna priznanja. Pošten do sebe in svojih je znal ceniti delo in je zato večkrat dejal, da bo kljub čudoviti tehniki človek še vedno potreben, če ne za drugo, pa za sočloveka.

Želimo mu veliko prijetnih let. Naj ostane zdrav in čil, da bo na svoje vnuke prenesel vse tisto lepo, kar ljudem velikokrat manjka.

Sodelavci iz pločevinarne

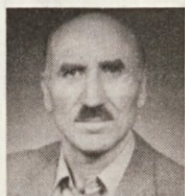

V mesecu maju je odšel v pokoj Jože Režonja. Kot KV zidar se je leta 1957

zaposlil v Litostroju v gradbenem obratu in tu ostal vse do upokojitve. Ob njegovem odhodu v pokoj se mu zahvaljujemo za opravljeno delo, mu želimo veliko zdravja in da bi še dolgo užival sadove svojega plodnega dela.

Sodelavci iz gradbenega obrata

Odšel v pokoj

V juniju je odšel v pokoj naš dolgoletni sodelavec Muharem PIVAC, skupinovodja talilcev v livarni sive litine.

V 35 letih dela je opravljal vedno naj-

Sodelavci

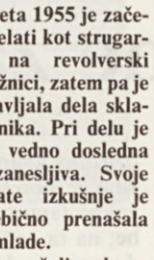
Konec junija smo pospremili v pokoj našo dolgoletno sodelavko Miro PERHAJ. V Litostroju se je zaposlila leta 1963 in delala v tozdu Nabava 12 let. Zadnjih 14 let pa je bila tajnica v uredništvu časopisa.

Sodelavci je nismo poznali le kot vestno in pridno sodelavko, temveč tudi kot iskreno, prijazno in ljubeznivo prijateljico.

Čeprav ji življenje s težavami ni prizanašalo, je znala ohraniti veliko mero človečnosti in pravičnosti, saj se je trudila biti dosledna tako pri sebi kot pri drugih. Ob nepravilnostih je znala biti ostra in nepopustljiva, kadar pa je bilo treba, je bila blaga in ustrežljiva.

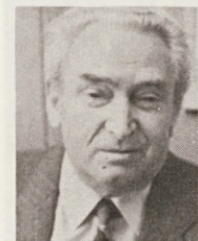
V juniju letos je odšla v zaslužni pokoj dolgoletna sodelavka Marija STOJANIČ, skupinovodja v skladišču standardnega orodja.

novno se je vrnil v naš kolektiv leta 1979. Vse do upokojitve je izdeloval najzahtevnejše modele za turbine in dizelske motorje.

Sodelavci se ga bomo spominjali kot pridnega, vestnega in veselega tovariša. Želimo, da bi dolgo užival zaslužni pokoj v krogu svojcev in prijateljev in da bi nas večkrat obiskal.

Modelni mizarji

V juniju 1989 je odšel v predčasni pokoj naš dolgoletni sodelavec Djuro FEKETE.

V Litostroju je prišel leta 1954 in se zaposlil kot ključavničar. Postal je vrhunski monter tur-

bin. Odlikovala ga je velika natančnost in odgovornost pri delu. Sodeloval je tudi na terenskih montažah v domovini in tujini.

Pred 12 leti so mu zdravstvene težave preprečile nadaljevanje moneterskega poklica. Vendar je tudi v vlogi skrbnika montažnega orodja veliko prispeval k delu svojih sodelavcev.

Za vse se mu iskreno zahvaljujemo in mu želimo še veliko upokojenskih let.

Sodelavci

Žerjavna proga

Gledam, kaj čas in vreme sta storila z betonsko progo pred čistilnico livarne sive, kako okrušena je in potrebna popravila. Nikar v prvotno stanje se ne bo vrnila.

In če primerjam sebe s progo staro, ki sva po stažu v podjetju istih let. Nihče ne vpraša me, če sem še za rabo, sem tudi jaz kot proga prizadet?

Za vsak beton in jeklo so predpisi, le za človeka ni nihče v skrbeh. Če se železo, kamen z leti izniči, kako žele se čas odraža na ljudeh!

Brane 1985

Zahvale

Ob mnogo prezgodnji izgubi najinega drugega moža in očeta IVANA KRIŽMANA se iskreno zahvaljujemo vsem sodelavcem iz TOZD PPO in TOZD PTS za denarno pomoč, sindikalni organizaciji in pihalni godbi za darovana venca ter godbi za zaigrane žalostinke. Hvala govornikom tov. KOSARJU in tov. BURIČU za poslovljne besede.

Hvaležna sva vsem, ki ste z nama čustvovali, nama izrekli sožalje in ga na njegovi zadnji poti pospremili v tako velikem številu.

Žena HILDA in sin BORUT

Ob smrti mojega očeta se vsem sodelavcem tozda PPO, ki so mi izrekli sožalje in darovali za venec, iskreno zahvaljujem.

Majda Šuster

Ob mojem odhodu v pokoj se želim iskreno zahvaliti vsem sodelavcem, posebno pa mojim najbližjim sodelavkam za pomoč pri opravljanju mojega dela v delavski restavraciji. Prisrčno se zahvaljujem vsem, ki ste prispevali za lepa in praktična darila, ki mi bodo koristna in obenem drag spomin na vse vas. Zahvaljujem se vodstvenim in vodilnim delavcem za bodrilne besede ob mojem odhodu.

Vsem sodelavkam in sodelavcem želim še veliko uspehov pri delu, zdravja in osebnega zadovoljstva.

Štefka Kranjc

Ob mojem odhodu v pokoj se želim iskreno zahvaliti vsem sodelavcem. Posebno prisrčno pa se zahvaljujem najožjim sodelavcem iz skladišča rezervnih delov in TVN za lepo praktično darilo in za spodbudne besede, ki mi bodo ostale v spominu. Še enkrat hvala vsem!

Polde Jelovčan

Ob mojem odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem iz obrata HEO (prej toz PZO) za lepo pripravljeno poslovlje. Hvala za lepe želje in darila. Slovo je bilo težko, zlasti od dolgoletnih sodelavcev, s katerimi sem preživel veliko lepih in tudi težkih trenutkov.

Vsem želim še veliko uspehov!

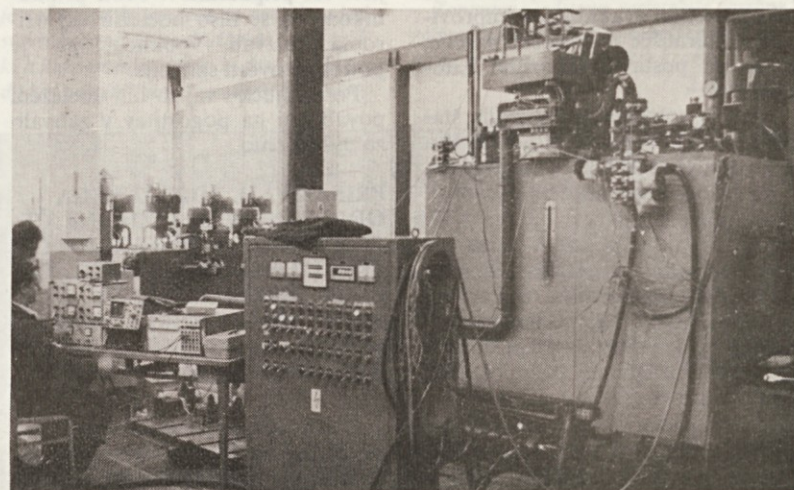
Dominik Povše

Vsem sodelavcem Srednje šole tehniških strok Franca Leskoška-Luke, posebno pa vsem zaposlenim v delavnicah šole, se zahvaljujem za darilo in lepe želje ob moji upokojitvi.

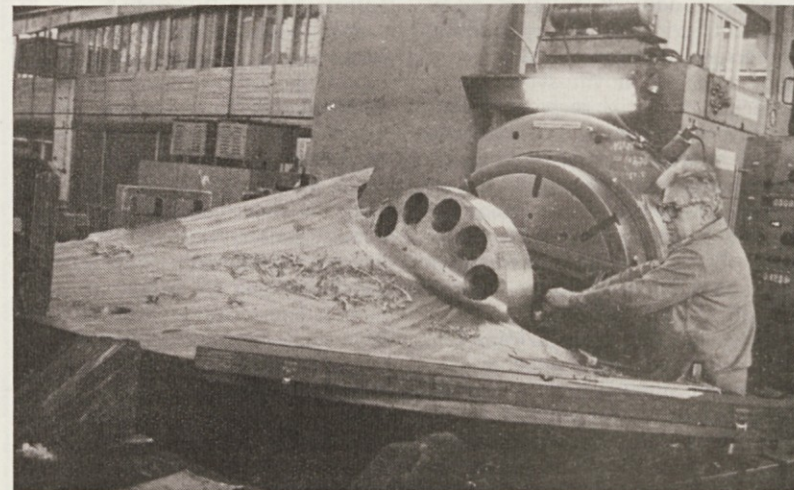
Anton Gartner

Sodelavci

Iz proizvodnje turbin

Regulacija za drugo turbino za HE Menzelet v fazi preizkusov v regulatorski preizkuševalnici. (Foto: E. L.)

Zaključna obdelava gonilne lopate za HE Fala na stroju Sibirec, pod vodstvom mirne roke najstarejšega »borverkista« Mihe Marinske (Foto: E. L.)

Zdravo, vojaki!

Po nekajmesečnem zatišju je prišel čas, da se ponovno oglasimo. Tu je že poletje — to je čas dopustov, hkrati pa tudi lenobe za pisanje. To drugo bi predvsem veljalo vam, vojakom, kajti tako malo naslovov, kot smo jih dobili sedaj, jih že dolgo nismo. Kljub temu, da vas prosimo, da posredujete naslov takoj ko pridete v vojašnico, je ta naša prošnja zaman. Ne javljate nam tudi sprememb svojih naslovov, kar prav tako povzroča težave.

Kljub temu se je od zadnjega oglašanja le nabralo nekaj pisem oziroma razglednic iz raznih krajev naše domovine z vašimi pozdravi ter naslovi. Želimo, da nam napišete tudi vaše anekdote, zanimivosti in podobno iz vsakdanjega življenja vojaka, saj so med vami tudi pravi pisci. FANTJE, rubrika »ZDRAVO, VOJAKI!« vas čaka —pišite!

Iz našega časopisa ste lahko v podrobnosti seznanjeni z nalogami, težavami, reorganizacijo in podobno, tako da ob vrnitvi v svoje delovno okolje ne boste »imeli« težav. Ker še vedno vsi ne vedo, kdaj se morajo po vrnitvi iz JLA vključiti v delo, ponovno poudarjamo:

Delavec, ki je odsoten iz dela zaradi odslužitve ali doslužitve vojaškega roka, se ima pravico v 30 dneh od dneva, ki je v vojaški knjižici zapisan kot zadnji dan vojaškega roka, vrniti na delo k delovnim nalogam, ki jih je opravljal pred odhodom v JLA, ali drugim delom in nalogam, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi in z delom pridobljeni delovni zmožnosti. Po vrnitvi iz JLA vam priporočamo, da se čimprej javite v kadrovski službi ter se dogovorite glede nastopa službe. Ob nastopu službe pa morate imeti naslednje dokumente: vojaško knjižico, osebno izkaznico, odjavno-prijavni list (za tiste delavce, ki so v stalni vojaški evidenci v svoji občini), začasno civilno prijavo — če ni-

ste za stalno prijavljeni v Ljubljani. Poudarjamo, da bodo nastale težave, če ne boste imeli navedenih dokumentov ob nastopu službe, kajti pravilo je, da brez teh ne moreš nastopiti službe oziroma se zaposliti.

Toliko glede nasvetov oziroma opozoril pri nastopu ponovne zaposlitve. Na vsa vaša morebitna vprašanja pa vam bomo tudi pisno odgovorili. Torej pišite nam!

Pozdrave so poslali:
Martin SKUŠEK iz Beograda, Robert REBERŠEK iz Beograda, Andrej ANŽLOVAR iz Titove Mitrovice, Miodrag LAVRIČ iz Gospića, Peter KOVAČIČ iz Kraljeva, Jovica ČUMUROVIČ iz Bihaća, Andrej ČAMERNIK iz Koprivnice, Anton TOMŠIČ iz Karlovca, Branko KUŠAR iz Delnic, Milan PETRIČ iz Smedereva, Jože TURK iz Niša, Ivan BRAJAK iz Ohrida, Slavko RAKAR iz Karlovca, Robert FRIDRIH iz Karlovca, Matija SMOLIČ iz Kraljeva, Aleš Mustavar iz Ilirske Bistrice, Rok GLIHA iz Knina, Vinko KOPAČ iz Ilirske Bistrice, Tomaž BALOH iz Aleksinca, Jože MATKO iz Mladenovca, Roman ŽAGAR iz Starega Dojrana, Gregor KOLENC iz Ohrida, Spasoj JOVIČIČ iz Mostarja, Drago ISKRA iz Novega Sada ter Robert SIROTKA iz Knina.

Za prejete pozdrave ter naslove se vsem vojakom zahvaljujemo ter vam

želimo veliko uspehov pri vašem delu, usposabljanju ter varovanju naše domovine in naših meja.

V. Štruklec

Teniški turnir dvojic

Teniška sezona je že v polnem teku, saj so svetovni mojstri teniške igre odigrali že tri GRAND SLAM turnirje, ki so bili odlično igralsko zasedeni in obiskani. Igralce seveda privlačijo izredno visoki nagradni skladi, ki so za nas »navadne ljudi« vse življenje nedosegljivi. Gledalce pa privabljajo izredno privlačni dvoboji, v katerih je polno preobratov in vse do konca igre ni zman znagovalec.

Tudi na TENIŠKEM TURNIRJU DVOJIC LITOSTROJ 1989 ni manjkalo privlačnih in napetih dvobojev. Čeprav brez visokega nagradnega sklada, pa pod pokroviteljstvom sindikata Litostroj, ki je priskrbel kolajne za najboljše, se je turnirja udeležilo 14 dvojic oziroma 28 igralcev. Potekal je v sončnem vremenu v soboto 10. 6. 1989. Končal se je pravzaprav enako kot lansko leto, saj je v finalu dvojica MAJIČ — HROVAT premagala dvojico MRAK — PROŠIČ z 2:0 v setih (6:4 in 7:5).

Velika udeležba igralcev na turnirju nedvomno dokazuje, da postaja tenis izredno popularen in da ni več le šport petičnežev in bogatašev, kot je bil nekoč, ampak je dostopen vsakomur. Tudi veliko število novih teniških igrišč, ki rastejo po Ljubljani kot gobe po dežju, nam dokazuje to trditev.

Ob tej priložnosti vabim vse, ki še nikoli niso poskusili igrati tenisa, da se včlanijo v našo teniško sekcijo in se udeležijo začetnih in nadaljevalnih tečajev tenisa.

Igor Cimerman

Aforizmi

Vrnimo se k razumu — cene so že zdavnaj nad njim.

— Bencin, elektrika, obresti... Vse to je vgrajeno v ceno plačevanja. In se še čudimo, zakaj ima inflacija tako trdne temelje.

Teniško igrišče napreduje, čeprav počasi

Šele prihodnjo sezono

V februarški številki časopisa smo pisali o začetku izgradnje litostrojskega igrišča za tenis na travniku med modelno mizarno in železniško progo. Mimosidomim se najbrž dozdeva, da se je zadeva zaustavila, saj je podoba bodočega teniškega igrišča enaka kot je bila pred nekaj meseci — razrit travnik. Vendar ni tako, vseeno se je marsikaj premaknilo, še posebej če upoštevamo naš težak finančni položaj.

Od predsednika gradbenega odbora Josipa Kesića smo izvedeli, da je bilo do začetka julija storjeno kar precej. Člani teniške sekcije so iz sredstev, ki so jih dobili iz članarin (tudi na račun zmanjševanja kvote igralnih ur), uspeli kupiti plastične linije za markacijo igrišč ter dve mreži. Vrednost teh nabav je bila 6 milijonov dinarjev. V Litostroju so tudi že plastične drenažne cevi ter betonske kanalizacijske cevi, narejeni (izdelani v pločevinarni) pa so tudi stebri za mrežo. V naši nabavi so tudi že cevi za ograjo za oba igrišča, potrebno jih je le še speskati in prebarvati. V kratkem pričakujemo še alkatene cevi za vodo, ki so že naročene.

Prvenstvena naloga pri nadaljnji izgradnji je sedaj položitev drenažnih cevi, cevi za kanalizacijo, električnega kabla ter priključitev vodo-voda. Ko bo to storjeno — zainteresirani in zadolženi za izgradnjo predvidevajo, da bo to v

Pričakujemo, iščemo in nagradujemo inovacijske predloge

Brez večjega števila raznovrstnih inovacij v vseh delih Litostroja si danes ne moremo več zamišljati sodobno organiziranega in tržno usmerjenega podjetja.

V pričakovanih inovacijah so naše velike rezerve, ki na osnovi znanja, delovnih izkušenj, iznajdljivosti, kreativnega dela in razmišljanja lahko dvignejo našo vsestransko učinkovitost.

Inovacijski predlogi naj bodo taki, da bodo:

- izboljšali storilnost, kvaliteto izdelkov, tehnološke postopke, delovne pogoje,
- zmanjšali stroške, izmet, napake, izgubo,
- povečali varnost pri delu,
- prinesli korist podjetju in zaposlenim.

Da bo vaš inovacijski predlog razumljiv, navedite:

- bistvo inovacijskega predloga,
- na kaj se nanaša,
- napišite oznako ali številko za identifikacijo.

Kaj in kako se zdaj dela?

- Opišite sedanji način ali metodo dela,
- navedite, kaj ni dobro in kaj poskušate popraviti.

Kaj predlagate?

- Opišite vaš predlog in, če je mogoče, navedite, kako ga je možno realizirati.

Kakšne so prednosti?

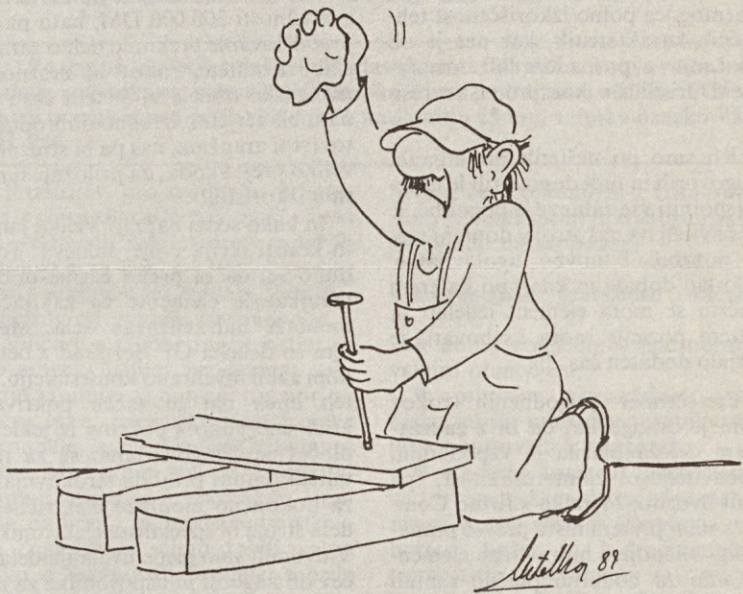
Navedite koristi, ki jih prinaša vaš predlog.

Ne pozabite!

Ideja je brez vrednosti, dokler ni realizirana. Napišite samo po en predlog na enem obrazcu (dobite ga pri referentu za inovacije), če je potrebno, priložite dodatne liste. Skice izdelajte na posebnem listu papirja.

Če potrebujete pomoč pri izdelavi vašega inovacijskega predloga, poiščite pomoč pri vašem predpostavljenem (delovodja, obratovodja) ali pa poiščite referenta za inovacije (tov. Marjeto Čadež, tel. 1694). Vaš predlog predajte referentu za inovacije ali pa ga pošljite v zaprti ovojnici na naslov Institut — referent za inovacije.

Komisija za inovacije
Ivan Gantar

Neusklajeni tehnološki standardi

za katero je Gradbeno podjetje Bežigrad pripravljeno dokončati igrišči — 15 starih milijard za nasutje ter izvaljanje vseh treh plasti (gramoz, leš in tenisit), je za našo teniško sekcijo absolutno previsoka, tako da bodo prisiljeni ubrati drugačno taktiko.

Po predvidevanjih in željah naj bi v letošnjem letu poleg že omenjenega zemljišča še nasuli in utrdili, igrišči pa bi dokončali do naslednje igralne sezone. Če bo šlo vse po sreči, in upamo da bo šlo, se bodo naši tenisači že aprila prihodnjega leta podili za žogico na lastnih igriščih.

T. Š.

Priznanja samoupravljalcev

Za včeraj in za jutri

V salonu naše restavracije so bile 26. junija podeljena občinska priznanja samoupravljalcem. Klub samoupravljalcev jih v imenu občinskega sindikalnega sveta, znotraj katerega deluje, podeljuje vsako leto (od leta 1980). Plakete in pohvale prejmejo posamezniki za poseben prispevek k razvoju socialističnega samoupravnega delegatskega sistema ter k razvoju samoupravnih odnosov v združenem delu.

Pri podelitvi sta poleg predsednika izvršnega odbora Kluba samoupravljalcev občine Ljubljana Šiška Jureta Vulkana sodelovala še Miro Podbevšek, sekretar občinskega sindikalnega sveta, ter Marko Bricelj, podpredsenik občinskega sindikalnega sveta.

Vulkan in Podbevšek sta se v uvodnem nagovoru dotaknila sprememb v našem političnem in gospodarskem sistemu, ki bodo vplivale na to, da bo v bodoče samoupravljanje skraćeno. Predvsem bo manj raznih sestankov, ki so se tako ali drugače izkazali za neproduktivna. Ravno zaradi tega bo potrebno dvigniti kvaliteto samoupravljanja na višji nivo. Za takšno kvalitetejše delo pa bo potreben tudi bolj strokoven pristop, predvsem pa večja strokovna usposobljenost samoupravljalcev. Poleg seminarjev, ki so ena izmed oblik strokovnega usposabljanja, pa bo še pomembnejše t. im. usposabljanje iz prakse za prakso — medsebojna izmenjava izkušenj. In ravno to je področje, ki je v domeni delovanja kluba.

Letos je bilo v šišenski občini podeljenih devet pohval — dve pohvali sta prejela Litostrojčana: Vlado GERDINA (TVN) in Ivan NEMANIČ (IO) ter sedem plaket — od naših sodelavcev sta jih prejela Alojz BERGINC (PUM) in Franc KRAJNC (PUM).

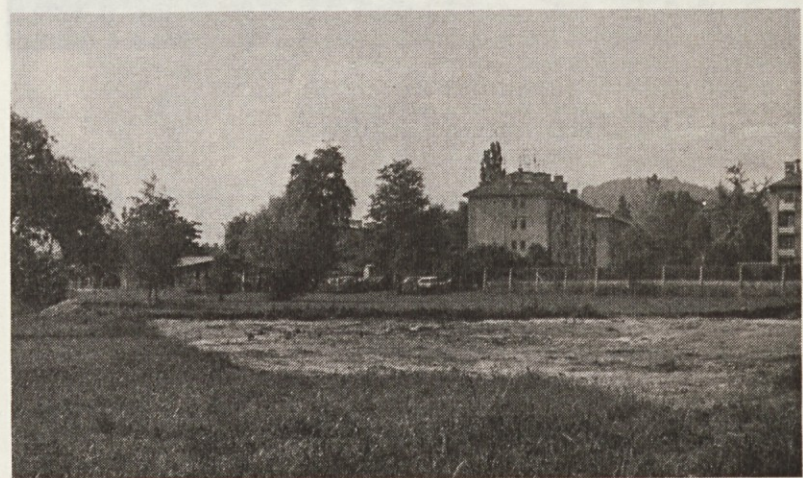
Dan kasneje, ravno na Dan samoupravljalcev pa so bila v magistratu podeljena že mestna priznanja samoupravljalcev. Eno izmed priznanj je bilo podeljeno tudi predsedniku izvršnega odbora Kluba samoupravljalcev občine Ljubljana Šiška ter našemu sodelavcu Juretu VULKANU.

Vsem prejemnikom pohval in plaket čestitamo ter želimo, da bi bila ta priznanja predvsem spodbuda za njihovo nadaljnje delo. To pa naj bo takšno, kot je bilo že rečeno in zapisano: skraćeno — brez inflacije sestankov, zato pa bolj kvalitetno, strokovno in učinkovito!

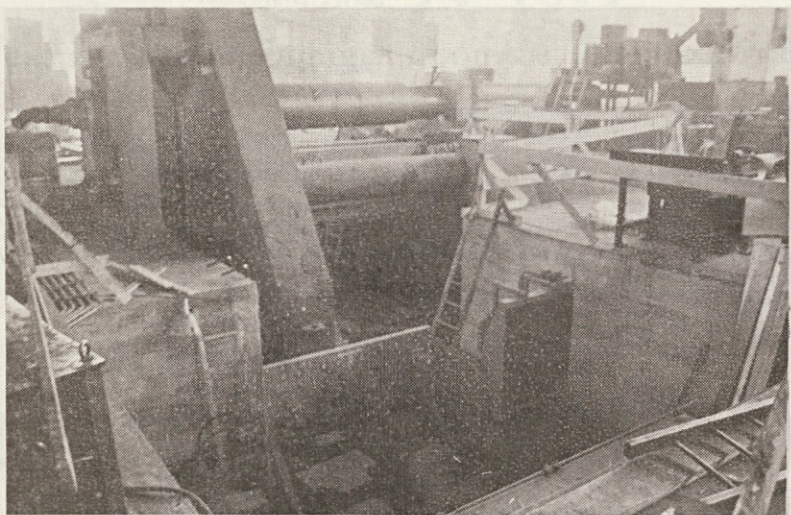
t.š.

Podelitev priznanj ob dnevu samoupravljalcev (Foto: t. š.)

Bodoče teniško igrišče. Zaenkrat se vidi le jamica in kupček! (Foto: E. L.)

Ravnalno uvijalni stroj Schafer SRBM 3200 x 80

V severni hali pločevinarne že dalj časa, z večjo ali manjšo intenzivnostjo, poteka montaža ravnalnega uvijalnega stroja. To je zahtevno delo, če upoštevamo, da so pravočasno poslani elementi čakali v zabojih več kot dve leti. Realizacija dokaj ugodno sklenjene pogodbe iz leta 1985 s firmo Schäfer iz ZRN se je za našo organiziranost pa tudi hitrost izkazala kot trd oreh. Osnovni gradbeni ceni v višini 1.200.000 DM je potrebno dodati še vrednost 400.000 DM za 105 ton varjenih konstrukcij, katere je izdelal in obdelal Litostroj. Težave so se začele že z lokacijo, saj smo ob podpisu pogodbe računali tudi na ustrezno prostorsko rešitev (na žal še neuresničenem objektu za težki program). Lokacija stroja zato onemogoča polno izkoriščenost tehničnih karakteristik, kar nas je ob soočanju s propadom ali zastaranjem prisililo v kompromisno rešitev.

Ko smo po nešteti prijetljajih, dogovorih in tudi dogovorih le uspešno izpolnili vse zahteve iz pogodbe, je dobavitelj na naš stroj v dobri meri pozabil. Ponovno ugotavljanje, kdo kaj dobavi in kdaj, po katerem načrtu se mora element izdelati in katere pozicije mora vsebovati, je terjalo dodaten čas.

Pretečenost pogodbenih rokov nam je omogočila, da bi z zadržanjem deleža plačila le vzpodbudili dobaviteljevo zainteresiranost, pa tudi uvoznik Metalka s firmo Comibick nam pri tem nista preveč pomagala. Občutljive hidravlične elemente smo za dodatno plačilo morali ponovno poslati na umerjanje in test uporabnosti. Nekatere poslovne navade firme Schäfer, da v skladu s montažnimi deli dobavi nekaj elementov med montažo (gumijaste cevi za olje in podobno) nismo poznali.

li, prav tako kakor Schäfer ni računal z našo omejeno carinsko proputnostjo. Glede nespornostov v zvezi z nabavo olja za hidravlične agregate, mazalne masti, šolanje delavcev pri zagonu in podobno pogodba ob zajetnih tehničnih karakteristikah nič ne določa, kar vse moteče vpliva na to, kdaj bomo dokončno začeli uporabljati stroj za tekoča dela, ki gredo mimo nas v kooperaciji ali jih opravimo na drugačen način. Dodatno k osnovni pogodbi je firma Schäfer v »okvirni pogodbi« sprejela obvezo, da od Litostroja kupi izdelke v vrednosti za 1.000.000 DM v enem letu z možnostjo kasnejšega trajnejšega stalnega sodelovanja. Iz tega naslova je PZO dobavil le varjene konstrukcije v vrednosti 300.000 DM, nato pa se je sodelovanje prekinilo delno zaradi slabe kvalitete, rokov in možnosti mehanske obdelave. V tem času bi nam bil verjetno izredno dobrodošel tovrstni aranžma, nas pa bi strežilo veliko prej. Škoda, da priložnosti nismo izkoristili!

In kako sedaj naprej? Velika jama in konstrukcija v njej sameva. Trudimo se, da bi preko carine dobili manjkajoče elemente za zaključek montaže hidravličnega dela. Medtem so delavci GP Bežigrad z betonom zalili nivelirano konstrukcijo. V teh dneh naj bi začeli pokrivati gradbeno jamo s pokrovi iz jeklene pločevine. Dogovarjamo se za natančni datum prihoda strokovnjaka za dokončno montažo električnega dela stroja in specialista elektronika. V dvomih smo glede uvajanja delavcev ob zagonu in usposobitve za samostojno delo. Vse kaže, da bomo stroj kljub vsemu le pogladi in v približno dveh mesecih na novi napravi krivili vse stožčaste in cilindrične elemente za naročilo Jazira, tako kot smo predvidevali.

Novi stroji v pločevinarni

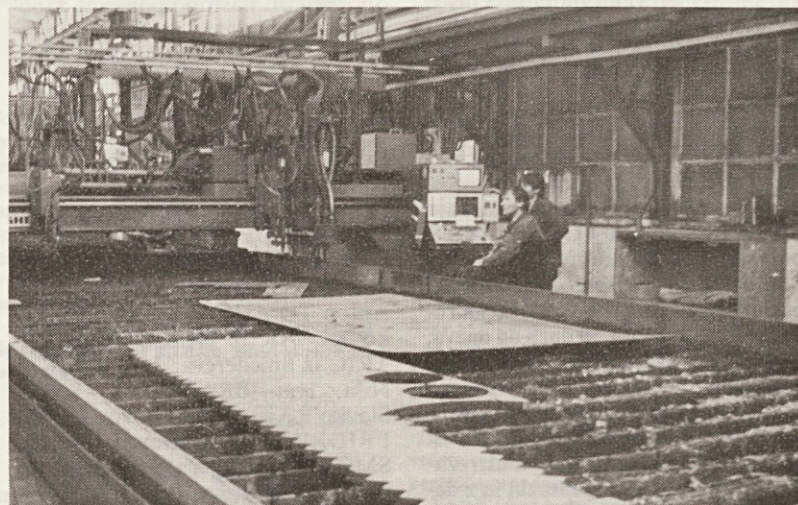
CNC stroj za plamenski in plazma razrez pločevine Fa. Messer — Griesheim

Le s težavo bi rekli, da gre za novo pridobitev, saj smo se na stroj njegove kvalitete, možnosti pa tudi slabosti že dobro navadili.

Stroj je postal sestavni del procesa in si kvalitetnega dela ter nasploh dela brez njega sploh ni več mogoče predstavljati. O težavah z dokumentacijo, organizacijo dela, za nas ne navadnimi postopki in podobnem več ne govorimo, ampak se osredotočamo na to, kako napravo v vseh tehničnih možnostih izkoristiti. Tako je pogodba, podpisana leta 1986 v vrednosti okoli 1.200.000 DM, v celoti realizirana, kar daje vidne rezultate v proizvodnji varjenih konstrukcij. Portalni napravi Omnimat in Statosec razpona 5600 mm se premikata po skupni progi dolžine 24 m. Naprava Omnimat za plamenski razrez s tremi enogorilniškimi glavami in eno trogorilniško vrtljivo glavo omogoča razrez z veliko natančnostjo in kvaliteto. Naprava Statosec se pomika nad vodnim bazenom in dvema enogorilniškima glavama, posebno vodno plazma glavo ter močno suho plazemsko napravo omogoča praktično razrez vseh poznanih materialov do največjih debelin. Kodiranje geometrijskih oblik pozicij (70.000 različnih letno) in izdelava krojljnih planov omogo-

ča racionalno izkoriščanje drage pločevine. Realizirana je tudi povezava s HP računalniki v projektivi, tako da se pri dokumentaciji, ki se izdelava na ta način, izognemo dvojnemu delu z risanjem oblik posameznih delov, podslopov in sklopov. PC, s pomočjo katerega izdelujemo krojljne plane, je že sedaj omejitev, posebej pri zahtevnejših delih. V prihodnje bo potrebno misliti na to, da se celotna priprava programov (to je izdelava krojljnih pla-

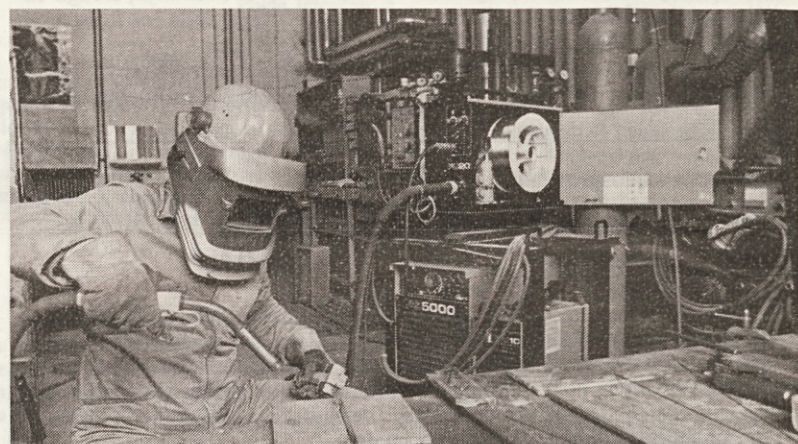
nov s tehnologijo rezanja) prenese na HP računalnik. Tako bi dejansko združili dve fazi pri nastajanju in obdelavi dokumentacije. Kljub temu, da večino proizvodnje preusmerjamo na ta stroj in z ostalimi stroji pokrivalo usluge in posredovanja za zware, naprava ni popolnoma izkoriščena. Usluge razreza posebej s plazma rezanjem pločevine za zunanje naročnike bi bila ena od gospodarskih možnosti, že zaradi redkosti tovrstnih naprav.

Multisistem PS 5000 »Kempfi«

S sklenitvijo najemne pogodbe smo v začetku tega leta v uporabo dobili polavtomatske aparature za MIG/MAG pulzno varjenje. Uporabo smo namensko planirali za varjenje gonilnikov pri naročilu Stratos po MIG postopku, vendar smo delo morali izpeljati klasično, ker pač aparatov do takrat nismo dobili.

Aparatura ni novost v našem podjetju samo zaradi tega, ker omogoča položajno varjenje, ampak predvsem zaradi možnosti natančne uskladitve varilnih parametrov z izbiro oz. prilagoditvijo hitrosti. Vgrajeni procesor skladno s karakteristiko izvora prilagaja preko hitrosti žice še ostale parametre, pomembne za varjenje, in na ta način v veliki meri izključuje možnost napak in olajšuje delo. Vpeljevanje v proizvodnjo in delo z aparati, ob pomembnem deležu elektronike, je terjalo, da smo naše delavce praktično izšolali v ladjedelnici Split, kjer uporabljajo enake aparate. Neprijetne izkušnje nas silijo, da aparate dobro zavarujemo proti krajnjim razli-

nejših možnih svetlečih in vrtečih delov. Do razmišljanja, da krademo sami sebi dvakrat, ker pač planirana dela ni mogoče izvršiti, je še zelo daleč, in je zato tovrstna bojazen razumljiva.

Uporaba aparatov v proizvodnji, na konkretnih delih, bo šele pokazala pravo vrednost in tehnične zmožnosti ter upravičenosti najema. Ob

tako kvalitetnih napravah pa se je pokazalo, da so domači dodatni materiali premalo kvalitetni in se bo potrebno o tem dodatno pogovarjati s proizvajalci.

Nabava rezervnih delov in vzdrževanje pa bosta gotovo problem zase; tudi za aparature sosedov — Iskrine — nimamo nikoli zadosti rezervnih delov!

Univerzalna naprava za »Innerschild« postopek in mig/mag »Lincoln«

Razvoj produktivnejših postopkov postavlja vse bolj v ospredje varjenje z polnjenimi žicami.

Pri varjenju v zaščiti argona oz. mešanic argona in CO₂ z dodatnimi materiali FLUXOFIL imamo že nekaj zelo dobrih izkušenj. Ker gre za sorazmerno drag dodatni material firme OERLIKON oz. Železarne Jesenice, je njegova uporaba omejena na posebno vrsto drobnozrnatih mikrolegiranih jekel ali za navarjanje različnih kvalitetnih materialov. Uporaba zaščitnih plinov, dovajanje na mesta taline in samo varjenje terjajo ustrezne aparature pa tudi dobre prostorske pogoje, posebej glede prepriha. Izpolnjevanje v tej smeri in pridobivanje izkušenj s konkretnimi deli po teh postopkih je za nadaljnji razvoj izredno pomembno.

Poseben visokoproduktiven postopek, soroden prej navedenim, je »Innerschild« postopek. Gre za visokoproduktivno varjenje s posebno polnjeno žico, katere stržen ob kemičnih reakcijah razvija zaščitno plast plina za zaščito taline v kopeli zvara. Globoki zvar je posebej primeren za varjenje večjih cevovodov in ob posebni pripravi varnega roba omogoča varjenje brez popravka korena. Relativno majhen vnos energije, zaščita in legirni elementi omogo-

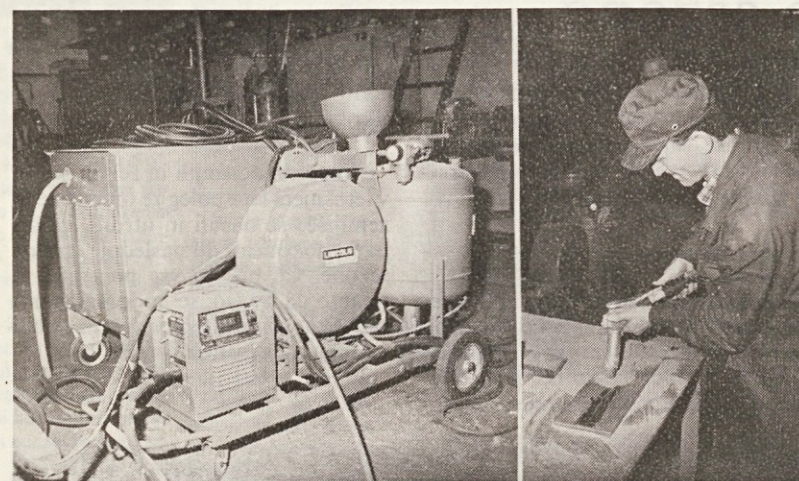

čajo varjenje v vseh položajih in varjenje po tem postopku na terenu (izdelava montažnih zvarov ali celotno varjenje konstrukcije). Preizkusi, ki jih opravljamo, in pričakovani rezultati bodo podlaga za kvalitetno in gospodarno delo pri realizaciji naročila Jazira, pa tudi pri drugih tovrstnih naročilih s to stopnjo zahtevnosti.

Informacija o novostih v naših obratih kaže na to, da imamo kljub izrednim težavam pri nabavi tovrstne

opreme in pri vpeljevanju v proizvodnjo posluh in interes, da težko delo olajšamo in obenem dvignemo raven storilnosti oz. ohranimo stik z razvojem na tem področju v razvitem svetu. Na koncu bi le potrkal na zavest, da si vseh svetlečih in bleščečih delčkov in delov na teh dragih aparaturnah ne nosimo domov za nenamensko uporabo. To delamo sami sebi v veliko škodo pa tudi sramoto! Pošteni naj mi oprostijo.

B. Vugrinec

Ročni EPP avtomat »Lincoln«

Varjenje pod praškom z ročno vodenim gorilnikom nam omogoča varjenje konstrukcij iz debelih pločevin. Zvarni spoji, ki so v konstrukciji nedostopni za konzolni avtomat, so sedaj dosegljivi z ročnim gorilnikom, kar zaradi zmogljivosti postopka pomeni hitrejše delo in uveljavitev vseh poznanih prednosti postopka. Ker prašek dovajamo s pomočjo komprimiranega zraka in ker so praški dovzetni za vlago, bodo ob znani tovarniški kvaliteti

komprimiranega zraka verjetno velike težave. Morali se bomo navaditi tudi na uporabo tanjših EPP žic. Gorilnika oz. varilne glave delavcu ni potrebno ročno premikati, ampak s pomočjo posebnega kolesa, ki se ga vodi po konstrukciji. Izvor kompenzira začetna in končna žrelca v zvaru. Gorilnik omogoča obremenitev z varilnim tokom do 600 A. Nedvoumno je, da gre za pomembno pridobitev za hitrejše in kvalitetnejše delo v pločevinarni.